

dicta Sede seu aliundecumque expectato mandato, omni mora, dilatione et contradictione cessantibus, easdem praesentes in dicta Camera recipiant et admittant, ac in illius libris registrari mandent, illasque inviolabiliter et ad unguem, in omnibus et per omnia, perpetuo observent, ac ab omnibus et singulis observari faciant realiter et cum effectu.

Clausulas
praeservat. ap-
ponti;

§ 37. Ac praesentes literas perpetuo durare et valere, perpetuique roboris firmitate subsistere, neque de subreptionis vel obreptionis seu nullitatis, aut quod praemissa et quodlibet praemissorum non fuerint usu-recepta, aut alio quocumque vitio, seu etiam intentionis nostrae vel eiusdem Sedis, aut quovis alio defectu notari vel impugnari, neque etiam per nos vel successores nostros aut dictam Sedem revocari, alterari, suspendi, modificari aut illis in aliquo derogari umquam posse.

Decretum Ir-
ritans addit.

§ 38. Sicque, in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores et ipsius Ecclesiae Romanae cardinales, etiam legatos de latere, sublata eis quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere; ac quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus et declaramus.

Executores
deputati;

§ 39. Quocirca venerabilibus fratribus nostris Ostiensi et Portuensi ac Tusculanensi episcopis per apostolica scripta motu simili mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte eorundem magistrorum viarum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque, in praemissis omnibus et singulis, efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate

nostra eosdem viarum magistros approbatione, confirmatione, innovatione, singulis statutis, voluntatibus, ordinationibus, extensionibus, ampliationibus, mandatis, praecipis, inhibitionibus, interdictis, concessionibus, indultis, commissionibus, deputationibus, decretis, declarationibus, revocatione, aliisque praemissis, iuxta praesentium tenorem, pacifice frui et gaudere. Non permittentes eos vel ab eis causam habentes, per camerarium, praesidentes et clericos praefatos aut quosvis alios, quacumque auctoritate fungentes, contra praemissa vel eorum aliquod quomodolibet indebite molestari, inquietari vel perturbari. Contradictores quoslibet, inobedientes et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas ac alia iuris opportuna remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ac hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Clausulas de-
rogatorias sub-
licit.

§ 40. Non obstantibus praemissis, ac certa per nos dudum motu simili edita super poenarum per elusores, qui fabricas praemissas non fecerunt nec faciunt, incursum ampliatione, impressioni librorum de ordine nostro a civitate Venetiarum ad Urbem traductae facta sive concessa, quam, tenore praesentium, quoad praemissa, omnino revocamus; ac etiam nostra de non tollendo iure quaesito; necnon recolendae memoriae Pauli secundi et Pauli quarti de rebus ecclesiasticis non alienandis, ac alienatis recuperandis; necnon Bonifacii octavi, etiam Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, de una et duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur; necnon aliis quibusvis apostolicis ac in generalibus, provincialibus et synodalibus conciliis editis et edendis constitutionibus et ordinationibus; ac Urbis et Curiae Romanae ac Camerae Apostolicae eiusdemque Curiae

tribunalium, ac quarumvis ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium et aliorum piorum locorum, necnon Ordinum, consulatuum et societatum ac universitatum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, stylis, usibus, naturis, decretis, capitulis et etiam novis reformationibus, legibus pontificiis et imperialibus, sacris canonibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, illis, illorumque respective populo, civibus, incolis et superioribus, ac tam supranominatis quam quibusvis aliis personis et etiam iudicibus ecclesiasticis et saecularibus, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam motu et scientia similibus, vel ad quorumvis instantiam, in genere et specie, ac etiam consistorialiter et alias quomodolibet concessis ac etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illarum tenores, formas et decreta in eis apposita, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissis, et forma in eis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, motu et scientia similibus, specialiter et expresse derogamus ac sufficienter derogatum fore et censi volumus et decernimus. Necnon omnibus illis, quae Sixtus, Leo et Paulus III, praedecessores praefati, in eisdem suis literis non obstare voluerunt, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab

eadem sit Sede indultum quod Interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Et quia difficile foret praesentes ad singula quaeque loca deferri, volumus et etiam declaramus quod illarum transumptis seu copiis, etiam impressis, manu alicuius¹ praelati sigillo munitis, eadem prorsus fides, etiam in iudicio, adhiheatur, quae praesentibus, si ubicumque forent exhibitae vel ostensae, adhiberetur.

Forma et ef-
fectus publica-
tionis.

§ 41. Et ne quispiam ullo unquam tempore praesentium ignorantiam praetendere possit, volumus, et eadem auctoritate decernimus quod ipsae praesentes literae, in Camerae Apostolicae et Curiae Capitolii valvis, ac in acie Campi Florae de Urbe, per aliquem ex cursoribus nostris affixae, copia illarum ibi dimissa, universos et singulos, quorum interest, intra mensem a die affixionis huiusmodi computandum, perinde afficiant, ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Marcum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, decimo kalendas septembris, pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 23 augusti 1565, pontif. anno VI.

CXXI.

Approbatio plurimarum declarationum ad Regulam fratrum Minorum Conventualium Ordinis S. Francisci, in eorum generali capitulo editarum, ad ipsius Ordinis reformationem 2.

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

Sedis Apostolicae copiosa benignitas piis quarumlibet, regulari sub castimonia

Pronium.

¹ Alicuius notarii publici subscriptis, et alicuius praelati etc., Cherub. (R. T.). ² Aliae extant pontificiae declarationes dictae Regulae et nonnullae dicti Ordinis reformationes, quas indicavi in constitutione LXXVII Honorii III, Solet, tom. III, pag. 394.

Domino militantium, personarum votis libenter annuit, et illis, quae pro earum felici statu et reformatione processisse comperit, ut illibata persistent, libenter apostolici adiecit muniminis firmitatem.

Deputatio cardinal. pro reformat. huius Ordinis, et editio constitution. desuper factarum.

§ 1. Sane cum nos nuper considerantes quam uberes fructus in Dei Ecclesia sacer fratrum Minorum Ordo ab eius institutione produxerit, et quantos in dies producturus sit, si ad pristinam maiorum suorum normam per novitatem seu reformationem vitae restitutus foret, quibusdam ex dilectis filiis nostris S. R. E. cardinalibus, et praesertim dilectis filiis nostris Carolo tituli S. Praxedis Borromaeo, protectori, et Ludovico tituli Sancti Cyriaci in Thermis viceprotectori eiusdem Ordinis, presbyteris cardinalib., Symoneta, nuncupatis, ipsius Ordinis reformationem curandam commiserimus; quibus negotium ipsum tantae curae fuit ut dilectum filium Antonium de Sapientibus de Augusta, eiusdem Ordinis generalem, et ministros nonnullosque fratres eiusdem Ordinis, tunc congregatos in eo capitulo generali Florentiae nuper celebrato, in quo idem Antonius in ipsius Ordinis generale ad triennium electus, et deinde a nobis ad aliud triennium, supplicationibus ministrorum provincialium dicti capituli nobis humiliter porrectis, confirmatus fuit, ad nonnulla statuta et ordinationes negotium huiusmodi concernentia edenda adduxerint, ac multa priori professioni adiunxerint, ac veterem disciplinam renovaverint, nihilque praetermiserint quod ad exactam suae professionis completionem visum fuerit opportunum, prout in publicis documentis desuper confectis plenius dicitur contineri.

Confirmatio huius Pontificis ipsarum constitutionum.

§ 2. Nos, qui ipsum Antonium, petitione, supplicatione et consensu dicti capituli generalis sponte accedentibus, ad aliud triennium in eiusdem Ordinis generalem deputavimus, statutorum et ordinationum

huiusmodi, de quibus certam notitiam habemus, veriores tenores praesentibus pro expressis habentes, cupientesque ut dictus Ordo, quem in visceribus gerimus caritatis, ad suum pristinum statum seu vivendi normam reducat, suosque speratos longe uberiores producat fructus, motu proprio, non ad alicuius nobis desuper hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, ac ex certa scientia et de apostolicae potestatis plenitudine, quaecumque statuta, ordinationes, declarationes, electiones et electionis huiusmodi modos, validationes, petitiones, supplicationes, concessiones, deputationes, prohibitiones, inhabilitationes, amotiones, dispensationes omniaque et singula in dicto capitulo generali circa dicti Ordinis reformationem facta et gesta, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo approbamus et confirmamus, illisque perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiecit, ac ea perpetuis futuris temporibus per quoscumque ipsius Ordinis superiores et alias personas, sub poenis in illis adiectis, inviolabiliter observari mandamus; ac omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui forsitan intervenerint in eisdem, supplemus. Sicque per eosdem superiores et quoscumque eiusdem Ordinis ministros nunc et pro tempore existentes observari et iudicari debere; necnon quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

Contrariorum derogatio.

§ 3. Non obstantibus quibusvis apostolicis, ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, statutisque et consuetudinibus ipsius Ordinis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis; privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis dicto Ordini, necnon illius su-

perioribus, ministris, conventibus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum mentio habenda esset, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, omniaque contra reformationem huiusmodi haecenus concessa et edita revocamus et annullamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die xvii septembris MDLXV, pontificatus nostri anno sexto.

Dat. die 17 septembris 1565, pont. an. vi.

Sequuntur constitutiones reformationis.

CAP. I.

Regula et vita fratrum Minorum haec est, scilicet Domini nostri Iesu Christi Sanctum Evangelium observare, vivendo in obedientia, sine proprio et in castitate.

Per haec verba Seraphicus pater noster voluit nos docere quod Regula et vita quam profitebatur non erat res nova, sed procul dubio renovata professio evangelici instituti.

Vivendo in obedientia, non solum Dei mandata, sed hominum etiam propter Deum exequendo. Nam et Christus Salvator noster factus est obediens usque ad mortem.

Sine proprio. Quia, ut dictum est in praefatione, fratres Minores nunquam habuerunt quicquam, quod possiderent, vel quo uterentur tanquam proprio; ita dicebat de se ipso Christus, *Vulpes foveas habent*, etc. Et de apostolis scriptum est:

Bull. Rom. Vol. VII.

51

Multitudinis credentium erat cor unum et anima una, nec quisquam eorum, quae possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.

Et in castitate. Qua beatus Franciscus voluit fratres suos ceteris praestare, iubens ut, nedum mente et corpore casti essent, sed etiam ne haberent cum mulieribus suspecta consortia, et ne ingrederentur monasteria monacharum, prout infra dicitur. Duo in hoc capitulo notantur. Primum, ut vota ista obedientiae, paupertatis et castitatis inviolabiliter observentur, pro quorum executione ponuntur ordinationes, quae continentur in sequentibus capitulis. Secundum, quod eo modo quo beatus Franciscus promittit obedientiam beatissimo domino Papae Honorio et successoribus suis, ita fratres agnoscant se subditos Romano Pontifici, et, post ipsum, superioribus Ordinis, generalibus, provincialibus, custodibus, guardianis, etc. Haec autem non ex sua voluntate solum, cum illis visum fuerit, sed maxime ex voto, quo adstricti sunt semper et ubique.

Super castitate.

CAP. II.

Si qui voluerint etc.

Verba cap. 2.

In hoc capitulo sunt tres articuli principales. Primus de recipiendis ad Ordinem fratribus, secundus de apostatantibus ab Ordine, tertius de fratrum indumentis. Circa primum ponuntur infrascriptae constitutiones ex decreto generalis capituli. Non liceat alicui conventui vel loco pueros ad Ordinem recipere, neque habitum illis dare, sine generalis vel provincialis expressa licentia, quae non detur, nisi prius de puerorum indole constiterit, et quod de parentibus bonae famae orti fuerint.

Declaratio super licentia recipiendi novitios.

Novitii, qui sument habitum in quocumque monasterio ante aetatem comple-

Super eorumdem educatione et aetate.

tam sexdecim annorum, mittantur statim a suo superiore in certum conventum seu seminarium, unum vel plura, quae novitiatus vocamus. Qui separati sint a locis et habitatione professorum, atque ibi cum suis praeceptoribus et rectoribus a capitulo deputandis morantes, edoceantur et instruantur in timore Dei, ac bonis disciplinis et moribus; atque hac de causa in quacumque provincia et custodia, ubi commode fieri poterit, multiplicentur dicti novitiatus, et maneant ibi pueri usque ad aetatem dictam annorum sexdecim.

Super cura professor. non promotorum ad ordines.

Professi etiam, qui non fuerint in sacris ordinibus constituti, quantum fieri poterit, sua loca et certum praeceptorem habeant, qui eandem curam, quae de novitiis habetur, de illis gerat. Neque huiusmodi professi per urbem vel claustra vagari permittantur.

Declaratio super subventionem danda a conventibus nativis.

Teneantur vero nativi puerorum et professorum conventus, iis conventibus, qui praefatos nutriunt, succurrere, iuxta taxam a superiore imponendam.

Declaratio super occupationem fratrum non litteratorum.

Qui autem minus apti ad literas inventi fuerint, occupentur musica et in servitute conventuum vel etiam in aliqua arte viris religiosis non contraria, ut puta in arte pictorum, tonsorum, hortulanorum et similibus.

Declaratio super destinationem servitium.

Et ubi non fuerint huiusmodi professi, inserviant fratres iuniores, licet fuerint sacerdotes; melius tamen esset, ut in quolibet conventu induerentur aliqui laici, et illis provideretur de victu et vestitu iuxta decentiam eorum status, quemadmodum in plerisque locis fieri consuevit.

Super aetate emittent. professionem et promovend. ad ordines.

Pueri non admittantur ad professionem, nisi post decimum sextum annum suae aetatis expletum, iuxta decretum sanctae Tridentinae synodi; iuxta quam etiam ad sacros ordines admittentur, non solum quantum ad aetatem, sed etiam quantum ad sufficientiam et probitatem: ad subdiaconatum quidem post annum vigesi-

mum secundum, ad diaconatum post vigesimum tertium, ad presbyteratum post vigesimum quintum. Professionem vero in libro ad hoc deputato adolescentes et alii profiteri volentes sua manu subscribant; quem librum singuli conventus particulariter habere teneantur; et qui professionem solemnem non emiserint, non possint promoveri ad sacros ordines.

Super numero fratrum cuiusque conventus.

Is quoque tantum numerus fratrum in singulis conventibus et locis admittatur, qui ex redditibus propriis monasterii ac consuetis eleemosynis commode possit sustentari. Nec ab eorum parentibus, propinquis aut curatoribus aliquid ex eorum bonis, quocumque praetextu, ante professionem accipiatur, excepto victu et vestitu pro tempore quo in probatione fuerint.

Super receptione fratrum alterius Ordinis.

Fratres vero alterius Ordinis, aut etiam eiusdem Ordinis, qui tamen diversas habeant observantias seu vivendi modum, non recipiantur, nisi a generali capitulo, explorata prius eorum vita, et quod ab arctiori instituto non discedant, fuerint approbati.

Super delatione habitus etc.

Circa secundum, ubi dicitur *Et nullo modo licebit eis de ista Religione etc.*, licentia exuendi habitum aut subtus ferendi nulli omnino concedatur; sed nec morari cum habitu extra claustra sui Ordinis cuiquam permittatur, nisi forte apud aliquos praelatos aut alios, causa lectionis aut praedicationis seu alicuius pii operis, de licentia sui superioris, iuxta sessionem xxv, cap. 4. Et si qui hactenus extra sunt absque licentia suorum superiorum, revocentur iuxta bullam domini nostri Pii IV revocatoriam privilegiorum, datam xiii kalendas martii MDLXIV. Contumaces vero excommunicentur, et nisi paruerint, subiiciantur Ordinario puniendi. Qui vero de superiorum licentia alicui praelato, principi aut universitati servient, obedientiae et correctioni superiorum subiaceant semper.

Super exitu a claustro et de provincia.

Nulli etiam licet exire claustra eius loci, ubi de familia degit, absque licentia sui guardiani, qui causam cognoscat et comitem illi pro suo arbitrio eligat: habeatur tamen ratio virorum insignium et graduatorum. Neque aliquis discedat ex custodia, sine custodis licentia, ut constitutiones generales et Benedictus XII praecipunt; de provincia vero, non nisi de magistri provincialis licentia sive eius commissarii in scriptis obtenta, neque causa accedendi ad superiorem praelatum. Qui contrafecerit, ultra poenam a sancta synodo Tridentina statutam, etiam in Ordine poena carceris per mensem et unius publicae disciplinae opprobrio mulctetur, atque, secundum Alexandrinam constitutionem, ad conventum, custodiam sive provinciam suam confusibiliter remittatur. Servetur omnino decretum earumdem constitutionum, quod ita dicit: Inhibetur insuper ministris, iuxta generalia statuta, ut nulli licentiam ad Romanam Curiam tribuant, etiam causa devotionis, accedendi (ne detur occasio vagandi), nisi in capitulo, de consensu definitorum, et nisi fuerit vir probus et moribus gravis, vel urgeat magna necessitas provinciae, conventus vel monasterii; et si fieri potest, nullus Romanam accedere permittatur, nisi cui fuerit a generali ministro concessa licentia specialis. Hactenus decretum. Si quis vero minister huiusmodi licentiam aliter quam supra dictum est dederit, officio suo privetur; si autem quis sine licentia Romanam iverit, eum revertentem, etiam si literas commendatitias habeat, provincialis in carcerem tradat, et disciplinatum a sua custodia proscribat.

Super man-tione fratrum n conventibus nativis.

Qui in claustris morantur, non permittantur diu manere in suis nativis conventibus, nisi viri graves et valde senes. Iuvenes vero alibi collocentur; et nullus adversus superiorem per hoc reclamare praesumat, sed humiliter iussa faciat.

Super colore vestimentorum.

Circa tertium, de vestimentis, infra-scripta statuuntur. Ut in vestimentis sit modus, neque eorum luxus sive colorum varietas infames apud laicos fratres reddat, omnes fratres pannis communibus subnigri coloris induantur, vel saltem iis rasciis, quae duplices vocantur, et tales ut panni videantur, quae etiam ad obscuritatem tendant. Ceteri omnes panni et rasciae (nisi pro habitibus, qui subtus deferuntur) abiiciantur, et illis uti non liceat.

Super delatione chyrothecarum etc.

Nullus cothurnos albos sive borzachinos deferat; nullus birretum in ecclesia vel per civitatem gestet, neque etiam chyrothecas, nisi in itinere. Qui contrafecerit, post rerum privationem, etiam a conventu expellatur; ita fiet de iis, qui aliquod indumentum vanum et aliquo vano artificio elaboratum gestaverint.

Super delatione mantellorum.

Pallia sive mantelli non deferantur cum manicis sive ornatu orbiculis, sed sint simplices et longiores, et singuli sacerdotes unum habeant.

Super delatione vestium, quae subtus portantur, et cordarum.

Vestimenta etiam, quae subtus deferuntur, non nisi honesta sint et coloris Ordinis nostri. Et tunicae apertae non deferantur. Atque cordae sint rudes et communes, non laneae, aut aliqua curiositate confectae; super quibus omnibus singuli provinciales diligenter invigilabunt.

Super suppellectili in cellis.

In cellis seu cameris fratrum non liceat suppellectilem aliam, quam necessariam et professioni paupertatis congruentem, habere.

CAP. III.

Clerici faciant divinum officium etc.

Verba cap. 3.

Declaratio super recitatione officii.

In hoc capitulo sunt tres articuli. Primus de divino officio, secundus de ieiunio, tertius de modo eundi per mundum. Circa primum statuuntur quod omnes et singuli, cuiuscumque conditionis existant, iuxta laudabilem et servatum

hactenus Religionis morem, divinis mysteriis et choro quotidie horis debitis intersint; nullusque exemptus habeatur, nisi quos Alexandrinae constitutiones excipiunt, ut puta lectores et praedicatores, infirmi et alii publicae utilitati tunc expositi, qui tamen alias suo debito satisfaciunt. Divinum vero officium devote, attente et punctuatim persolvatur. Neque aliquis e choro discedat, nisi expleto officio, sine guardiani licentia.

Super processione per claustra et missa pro benefactoribus,

In qualibet prima dominica mensium, fiat processio per claustra, cum litanis pro Ecclesia catholica, pro fidei defensione, ac principum christianorum concordia. Die vero lunae sequenti, ubi fuerit numerus sufficiens fratrum, cantetur missa pro benefactoribus Ordinis, vivis atque defunctis.

Super poena omissionis divini officii in choro,

Si quis autem convictus fuerit de consuetu omissione divini officii, ut neque frequentet chorum, neque videatur aut audiatur divinis vacare, cuiuscumque gradus et conditionis extiterit, sit privatus omni officio et gradu, et non nisi per generalem restitui possit.

Super discursu per ecclesiam,

Cum divina celebrantur, nemo discurrat per ecclesiam, neque ibi interdiu moram trahat, nisi causa orationis, vel saltem ex rationabili causa guardiani nota: et dum divina celebrantur, fratres non audiant in confessione, absque necessitate et de guardiani licentia.

Super celebratione missarum, confessione et communione,

Universi fratres ad sacerdotium assumpti, ut in Dei timore et gratia se continent, quam crebrius poterunt, et saltem diebus dominicis et festis solemnibus, praevia peccatorum confessione sacerdoti facienda, missas devote celebrent. Qui vero sacerdotes non sunt, saltem quindecimo quoque die confiteantur et communicent; aliter priventur arbitrio superioris.

Super suppellectilibus ecclesiae,

Curabunt praeterea guardiani ut omnia ecclesiae et sacrorum suppellectilia munda

serventur, ecclesiae ipsa et conventus saepe purgetur.

Super sacrorum munditia,

In conventibus vero, ubi magnus missarum numerus ex legatis impositus est, elemosyna vero tam tenuis, ut fratres sustentari non possint, servetur caput IV reformationis generalis, sess. XXV Tridentini concilii. Ad cuius executionem ordinat generale capitulum ut in capitulis provincialibus cuiuscumque provinciae habeatur haec consideratio, cum obligationis missarum, tum emolumentum, quod inde trahitur, et haec omnia referantur ad generale capitulum, ut ibi quicquid, secundum Deum visum fuerit, statuatur.

Super executione plorum relictorum,

Circa secundum, ieiunia omnia sanctae Romanae Ecclesiae et Regulae nostrae a cunctis fratribus serventur, provideaturque illis in his diebus de convenienti cibo; et iuxta constitutiones Alexandrinas, caeremoniae solitae non solum in prandio, sed etiam in refectione serotina, quae hora competenti fiat, et ad quam omnes convenient, peragantur. Nulli vero a ieiunio excusentur, nisi quos constitutiones praedictae excimunt. Quod si quis, absque legitima causa guardiani nota, non ieiunaverit, idque probari possit, si correctus non se emendaverit, pane et aqua in carceribus puniatur.

Super ieiuniis cum solitis caeremoniis,

Singulis sextis feriis universi fratres disciplinam faciant, et in emendationem peccatorum suorum se percutiant, memores quod Dominus noster Iesus Christus pro peccatis nostris dira perpassus est. Haec autem disciplina ita fiat. Congregentur in choro vel sacratio sive alio loco convenienti fratres, et extinctis luminibus ac clausis ianuis et fenestris, superior aut alius deputatus, signum manu faciat indicans silentium, quod per aliquod spatium servatur, et interim fratres contemplationi vacant. Deinde idem superior vel deputatus incipit versum hunc et totum dicit, videlicet: *Apprehendite disciplinam,*

Super disciplina sexta qualibet feria facienda,

ne quando irascatur Dominus, et pereatis de via iusta. Tunc omnes incipiunt se percutere, et dicuntur alternatim ab omnibus devote et punctuatim psalmi, *Miserere mei Deus, etc., Deus misereatur nostri, etc., cum Gloria Patri, etc., De profundis, cum Requiem aeternam, etc.* Quibus expletis, dicitur, *Christus factus est pro nobis obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, etc.* Inde superior vel deputatus dicit hanc orationem incipiens absolute: *Respice, quaesumus, Domine, super hanc familiam tuam, pro qua Dominus noster Iesus Christus non dubitavit manibus tradi nocentium, et crucis subire tormentum.* Postea dicitur ab omnibus *Salve Regina, Mater misericordiae, etc.* Et superior vel deputatus dicit sequentes versiculos et orationes, respondentibus fratribus ad singulos versiculos, videlicet: *¶ Emitte spiritum tuum et creabuntur. ¶. Et renovabis faciem terrae. ¶. Ora pro nobis, Sancta Dei Genitrix. ¶. Ut digni efficiamur promissionibus Christi. ¶. Ora pro nobis, Beate Francisce. ¶. Ut digni etc.* Oremus. *Deus, qui corda fidelium etc., Concede, misericors Deus, fragilitati nostrae praesidium, etc., Deus, qui Ecclesiam tuam B. Francisci meritis etc., Deus, cui proprium est misereri semper et parcere, etc., Exaudi, quaesumus, Domine supplicum preces etc., Deus, a quo sancta desideria, recta consilia et iusta sunt opera, etc., Ure igne Sancti Spiritus renes nostros et cor nostrum, etc. Deus, omnium fidelium pastor, etc., Omnipotens sempiternus Deus, miserere famulis tuis cardinalibus protectoribus nostris, etc. Actiones nostras, etc., Omnipotens sempiternus Deus aedificator et custos, etc., Omnipotens sempiternus Deus, qui vivorum dominaris simul et mortuorum, etc., Per Dominum nostrum etc. In fine dicitur *Divinum auxilium maneat semper nobiscum. Amen.* Tunc omnes desinunt se percutere,*

et per aliquam moram sub silentio iterum contemplationi vacant. Demum, facto signo a supradicto superiore vel deputato, omnes surgunt.

Super communi mensa et cibo,

A mensa communi nulli eximantur, tam mane quam sero; quod si aliqui actuales vel praedicantes seu graduati aut infirmi iudicati fuerint a superioribus digni hac exemptione, hi tantum cibis communi deputatis et ex communi dispensa utantur. In mensa autem habeatur semper lectio ex Sacra Scriptura vel ex Sanctis Patribus.

Super destinato ad emendam esculentia et populi necessaria,

Soli procuratori conventuum et locorum, aut alii fratri deputato, fratrum necessaria, praesertim vero esculenta et populenta, emere liceat.

Super licentia eundi per mundum,

Circa tertium. Nulli eundi per mundum a superioribus facultas fiat, nisi ex urgenti necessitate; et tunc praelatus investiget quo ituri, quae negocia, et cum quibus sint acturi fratres, antequam licentiam illis tribuat; et quantum fieri potest non permittat aliquem solum proficisci, sed socium illi assignet.

Super itinerrantium hospitio,

Fratres itinerantes non sint convivae, neque hospitentur in domibus laicorum, praesertim publicorum hospitem, ubi sunt loca nostra, sed teneantur convenire praefectum loci, ubi manere, et de eius consilio se gerere.

Super accessu ad principes et alios, vel ad aliquem forum,

Nullus magistratum aliquem, principem vel praelatum ex quacumque causa adire audebit, nisi ea causa a superiore suo prius cognita fuerit, obtinueritque ab eo facultatem accedendi. Quin potius prohibetur ne quis in aliquo foro causam ullam, nisi publicam et de mandato superiorum, agere possit. Quamobrem decernimus ut causae omnes, quae Romae agenda sunt, ad procuratorem Ordinis in Urbe dirigantur, neque aliis committi possint, nisi de eius consilio et assensu.

Super munere procurator. Curia,

Procurator autem qui accedentes ad Urbem sine licentia fratres carceribus non

1 Ibiq; Cherub. (R. T.).

mancipaverit, et in Romana Curia libere et impune vagari permiserit, ab officio suo cadat, et non possit restitui, nisi per generalem vel generale capitulum. Hoc autem non solum de procuratore Cismontano, sed etiam de Ultramontano, si fuerit, intelligatur.

Cuicumque contigerit de mandato superiorum ad alium locum transmigrare, tenentur relinquere cellam, et si qua habet bona suo usui deputata, superiori loci unde discedit. Si quis vero asportaverit aliquid extra conventum (nisi id gestaret pro sua necessitate et de superioris licentia), illico iis bonis privatus sit et proscriptus a conventu ad arbitrium superioris.

Cavebunt etiam superiores ne omnibus passim concedant licentiam equitandi, praesertim fratribus iunioribus, qui sunt robustae complexionis et in literarum studiis non se exercent; quamvis intentio beati Francisci in hac parte potius pompam et fastum respiciat, quam equitandi opportunitatem excludat.

CAP. IV.

Verba cap. 4. *Praecipio firmiter fratribus universis ut nullo modo denarios etc.*

In hoc capitulo usus pecuniarum omnium per se vel interpōsitam personam videtur omnino fratribus Minoribus prima fronte interdictus, ita sonare videtur litera: sed statim tamen in quibusdam casibus videtur concessus, ubi dicitur: Tamen pro necessitatibus infirmorum et aliis fratribus induendis, et quod fratres possint equitare, si necessitate cogantur etc. Praeterea, ut communiter interpretantur doctores et praecipue quatuor magistri,

1 Tu recordare quod bullae, quae hic in fine huius capituli citantur, sunt remissive indicatae hic in rubr. Et concessio concilii Trid., hic pariter allegata, legitur in sess. xxv, *De Regular.*, cap. 3.

qui in generali capitulo, parum post obitum beati Francisci, eius Regulam explicarunt, videlicet, Alexander de Ales, Gaudfredus, Ioannes de Rupella et Ricardus de Media Villa, quorum doctrina in Ecclesia recepta est, sciendum est quod recipere pecuniam per se, est eam auctoritate propria dispensare et in suos proprios usus convertere; recipere vero per interpōsitam personam, est eam in usum alterius auctoritate propria convertere et dispensare. Quod fratres Minores regulariter non fecerunt, quippe qui confessi sint semper omnia iura, dominium et proprietatem bonorum omnium suo usui deputatorum penes Ecclesiam Romanam extitisse, usu facti simplicis contenti; unde mos ille inolevit, et servatum hactenus in Religione semper fuit, ut nulli umquam licuerit, etiam in Ordine, haerem sibi nominare, neque aliquid disponere de rebus suo usui applicatis, etiam si ex intestato, aut alio quocumque modo sibi obvenirent, nisi accesserit sui superioris licentia, quae non nisi ex rationabili causa dabatur, quae tamen hodie, post decreta Tridentin. synodi, amplius dari non potest.

Quod vero ad tactum pecuniarum attinet, ex apostolica auctoritate habetur quod tactus aut contrectatio simplex pecuniarum nullum crimen aut turpitudinem impingit, sed crimen est in animo fratris, qui pecuniam vel avarē recipit vel occultat, aut eius dominium et proprietatem in se transfert contra Regulam, quam professus est; quod explicat beatus Franciscus in capite sexto, cum dicit *Fratres nihil sibi approprient*, etc. Neque putandum est beatum Franciscum contactum pecuniarum simplicem prohibuisse, cum id Evangelium non prohibeat. Regula vero eius sit haec, ut ipse inquit, sanctum Evangelium observare. Et divus Bonaventura dicit quod sine consensu non acquiritur possessio; ergo quamdiu manet

in fratribus voluntas non acquirendi, etiam si in eorum manibus, pro eorum necessitatibus, pecunia inferatur, non tamen eam recipiunt, secundum quod receptio in eorum Regula inhibetur. Unde sequitur quod fratres tangentes pecuniam, Regulae ipsorum non contradicunt illo simplici tactu; sed neque per hoc vitium proprietatis potest eis adscribi. Verum est tamen quod prisci illi patres nostri etiam a contactu pecuniarum voluntarie abstinebant, tum ne simplicibus ex hoc aliquod scandalum oriretur, et putarent illos accumulandis pecuniis insudare; tum quia experiebantur erga se ferventem adeo populorum devotionem, ut nihil suis necessitatibus defuturum umquam dubitarent. Cum autem deferbuisset caritas, et frequens fratrum numerus ex advenientibus quotidie eleemosynis sustentari nequiret, ne studium sacrae theologiae et aliarum scientiarum, in quibus Ordo noster insignis semper habitus est, inopia pessum iret, placuit summis Pontificibus, et praecipue Martino quinto et Sixto IV, nobiscum dispensare ut ex bonis Romanae Ecclesiae nostram inopiam levare, et erecta literarum gymnasia conservare possemus. Novissime vero ad conscientias nostras pacandas, ad scrupulosque evellendos, qui in mentibus imbecillium quandoque emergebant, etiam dominium rerum in communi, earumque administratio a sancta oecumenica Tridentina synodo concessa nobis est. Quae materia, quoniam communis est cum ea quae capite sexto tractatur, ad ipsum locum remittitur.

CAP. V.

Verba cap. 5. *Fratres illi, quibus dedit Dominus gratiam laborandi etc.*

Declaratio super exercitio fratrum illiterarum, In hoc capitulo beatus Franciscus hoc unum contendit ut fratres sui otium fugiant, quod omnium malorum radix et

fomentum est. Quamobrem statuitur ut hi, qui in literis vel in musica non se exercent, exercentur in aliquo officio, ianuas pro clausura observent, hortos colant, infirmis et in gradu collocatis patribus serviant, verrant domum, accedant ad eleemosynam petendam et similia faciant, quibus otiositati, malorum omnium sentinae, occurrant.

Qui vero laici fuerint, non permittantur deferre coronam in capite, sed serviant publicae utilitati et cogantur iuxta Regulam pro horis canonicis dicere *Pater noster*, etc., atque nullo tempore admittantur ad sacros ordines suscipiendos.

Qui voluerint literas discere, examinentur prius a provinciali magistro, ut si eos idoneos ad graviora studia invenerit, certiore faciat generalem Ordinis, qui in aliquo Religionis gymnasio eos collocet: collocari vero pro baccalaureis non possint, qui prius in dialectica non profecerint, conclusionesque in ea professione honorifice non sustinuerint. Qui per multos annos in studiis non profecerint, a gymnasiis amoveantur, et alii studiosi in eorum locum subrogentur.

Baccalaurei et doctores studentes exercentur se alternatim lectionibus, disputationibus et praedicationibus, ut istis tribus simul assuescant; hoc enim modo citius in viros eruditos evadent.

Minora literarum gymnasia ita disponantur, ut quaedam logicae, quaedam philosophiae studio applicata sint, ut iuvenes, qui dedunt se literis, per gradus ascendunt, et non possint in maioribus constitui, qui in minoribus saltem per triennium non steterint. Similiter et lectores non fiant regentes in celebrioribus Studiis, nisi in minoribus prius eruditionem suam testatam fecerint. In maioribus Studiis, ubi sunt theologiae professores, ultra ordinarios lectores scholasticos, habeatur lectio Sacrae Scripturae, non

Super bonorum asportatione,

Equitandi licentia.

Declaratio super proprietate et usu pecuniarum et aliorum bonorum 1.

Super exercitio fratrum illiterarum,

Super examine recipiendor. ad studia,

Super exercitio studentium,

Super dispositione gymnasiarum,

dimitte textum Magistri Sententiarum, quem omni triennio, in substantia saltem, regentes teneantur percurrere, et lectiones incipiant singulo anno post festum Nativitatis B. Virginis. Lectores, qui in publicis Universitatibus legunt, teneantur, ad arbitrium generalis, in iis conventibus ubi morantur, unam lectionem legere. Curet etiam idem generalis ne sinat iuvenes in propria domo studere, sed mittat eos extra, ne patriae commoda et affectus eos a studiis abstrahant.

Qui voluerint ad doctoratus insignia promoveri, non admittantur nisi iuxta breve sanctissimi domini nostri Pii quarti, videlicet in capitulo generali, praemisso riguroso examine. Supplicatur tamen eidem sanctissimo domino nostro ut amoveatur numerus certus promovendorum, et promoveri possint ii omnes, qui in eodem capitula, de consilio aliquorum publicorum lectorum, idonei a generali iudicati fuerint, non nisi eodem riguroso examine praemisso, et praemisso promotorum iuramento. Est enim in Ordine tanta eruditorum copia, ut ad tam exiguum numerum restringi non possint, quod in proximis comitiis generalibus Florentiae omnes noverunt. At quoniam fratres extra Italiam constituti (excepta Dalmatia), non nisi difficile et magnis sumptibus ad generale capitulum accedere possunt, statuitur ut ii omnes, qui voluerint ad magistralem coronam recipi, examinentur in aliqua publica Universitate illius regionis, de qua fuerint, propositis conclusionibus in ea facultate, ad quam promoveri voluerint. Qui quidem, si, praemisso riguroso examine, ab illa Universitate digni doctoratus titulo iudicati fuerint, fidemque publicam ab ipsa de eorum sufficientia habuerint, possit eos generalis per suas literas in aliqua Universitate, vel a persona auctoritatem habente, ad doctoratus lauream suscipiendam ad-

mittere. Nullus vero ad doctoratum vel ad alium gradum superioritatis de cetero promoveatur, qui prius professionem fidei non fecerit, iuxta bullam praefati domini nostri Pii quarti.

CAP. VI.

Fratres nihil sibi approprient etc.

Verba cap. 6.

Circa hoc capitulum repeti possent, quae supra in praefatione et in capite quarto dicta sunt, quod scilicet nos non habemus in particulari aliquid proprium, sed usum simplicem rerum, quamvis sancta Tridentina synodus concesserit ut possimus habere proprium in communi. Ad tollendum tamen omne proprietatis vitium, iuxta decreta eiusdem sacrosancti Tridentini concilii, prohibemus omnibus Ordinis nostri fratribus et sanctimonialibus ne quisquam eorum bona, immobilia vel mobilia, cuiuscumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquisita, tamquam propria, aut etiam nomine conventus possideat vel teneat, sed statim ea superiori tradantur, conventuique vel monasterio incorporentur, prout nos ex nunc ea applicamus et incorporamus, applicataque et incorporata pronunciamus.

Nec deinceps liceat superioribus bona stabilia alicui Ordinis nostri concedere, etiam ad usumfructum vel usum, administrationem aut commendam. Et si aliquae licentiae, etiam a generali, aut alio quovis modo, ex quacumque causa, adversus praedicta hactenus concessae reperiantur, eas ex nunc tollimus et abrogamus. Administratio autem bonorum monasteriorum seu conventuum ad solos officiales eorundem, ad nutum superiorum amovibiles, pertineat.

Mobilium vero usum ita superiores permittant, ut eorum supellex statui paupertatis, quam professi sunt, conveniat,

Declaratio super proprietate,

Super concessione usus vel administrationis bonorum stabilium,

Super concessione usus mobilium,

nihilque superflui in ea sit; nihil etiam, quod sit necessarium, eis denegetur; quorum omnium registram superiores apud se habeant, et singulo anno revideant, et fratres ea vendere, alienare aut donare nemini valeant. Quod si quis aliter fecerit, vel quidquam, etiam si pecunia sit, tenere deprehensus aut convictus fuerit, is biennio activa et passiva voce privatus sit, atque etiam, iuxta Ordinis nostri constitutiones, veluti proprietarius puniatur. Quinimmo, ad erpres istos tollendos, praecipit generale capitulum ut in singulo conventu et monasterio sit aerarium publicum, ubi reponantur singulorum fratrum et sanctimonialium pecuniae; quae inde non extrahantur sine necessitate a superiore cognita. Monemus tamen singulorum conventuum superiores ut, iuxta singulorum fratrum merita, gradum et necessitates, ex reliquis bonis, et praesertim ab eisdem fratribus acquisitis, aliqua eis, pro studiorum et laborum sustentatione, largius et commodius subministrent.

Habeatur vero diligens senum et infirmorum cura; provideaturque eis de communibus eleemosynis in eorum necessitatibus; et in singulo conventu praeficiatur saltem unus, cui huiusmodi cura committatur.

Et cum quis infirmari coeperit, statim resignet superiori omnia, quae suo usui fuerint applicata, ut in casu mortis conventui cedant.

Emolumenta quae ex piorum legatis vel (ut vocant) mansionariis proveniunt, in publicam utilitatem convertantur et nulli particulari tribuantur.

Licentia vero disponendi de bonis suo usui deputatis, aut etiam de cellulis et cameris ipsis, nulli fratri aut sanctimoniali tribuatur, sed haec sit generalis et provincialium cura, secundum gradum et virtutem, ea quibus videbitur assignare. Et si quis hactenus a superioribus

Ordinis, aut etiam a Sede Apostolica talem disponendi licentiam obtinuit, nulla censeatur.

Quod autem ad syndicos vel procuratores, sanctesios sive operarios attinet, singuli conventus et monasteria, ubi superioribus Ordinis visum fuerit opportunum, unum aut alterum illorum sive plures eligant, ad ipsorum superiorum nutum amovibiles, ut sancta Tridentina synodus decernit; non quidem ut rerum et bonorum Ordinis procuratores et rectores, quemadmodum hactenus consuevit, cum nondum Religio haberet proprium in communi, sed ut conservatores et defensores; qui non possint a principibus vel communitatibus institui, sed tantum praesentari. Superior vero, qui ei videbuntur, confirmet, et non permittat eos perseverare ultra triennium, nisi generale capitulum ex urgenti causa aliter decreverit. Hi vero attingant saltem annum quadragesimum quintum; etiam ubi eis bonorum temporalium fuerit cura commissa, teneantur, quotiescumque a superiore vel sanctimonialibus requisiti fuerint, de ipsis bonis rationem reddere; quae quidem bona, etiam pecunias ipsas, non teneant apud se, sed conserventur in monasteriis, et non exponantur, nisi iuxta earundem sanctimonialium vel earum superiorum voluntatem. In spiritualibus vero ullo modo ipsi syndici sive operarii non se intromittant, ut infra dicetur. Procuratores ex Ordine, singulo mense, coram fratribus in loco publico, suae administrationis rationem reddere teneantur; aliter priventur bonis omnibus suo usui deputatis, etiam ipso conventu. In quam poenam incidat etiam qui mercaturas animalium, societates vel alias negociationes exercere compertum fuerit. Si quis vero in sua administratione fraudem aliquam vel furtum commiserit, privetur officio et disciplinetur; et si furtum insigne fuerit,

Super syndicatorum et procuratorum numero.

Super cura senum et infirmorum,

Super resignatione bonorum per infirmos fienda,

Super dispositione proveniunt,

Super nullitate licentiarum disponendi de bonis Ordinis,

etiam a provincia proscrubatur, et per decennium ad officia inhabilis habeatur.

Super custodia
clavium bono-
rum conventus.

Claves, sub quibus bona conventuum et monasteriorum reponuntur, non a superioribus ipsorum conventuum et monasteriorum tantum, sed etiam ab aliis discretis personis eorundem locorum custodiantur, qui omnes diligenter introitum et exitum ipsorum bonorum in libris describant, et praelato suo postmodum ostendant.

CAP. VII.

Verba cap. 7.

Si quis fratrum, instigante inimico, mortaliter peccaverit etc.

Declaratio
super fratrum
confessione,

Duo in hoc capitulo docet nos beatus Franciscus. Alterum quod 4 fratres peccantes debeant recurrere; alterum, quo modo sunt recipiendi. Circa primum statuitur et ordinatur ut nullus fratrum peccata propria vel proximi sui propalare audeat, nisi superioribus Ordinis, sub poena carceris per mensem, et unius publicae disciplinae omni sexta feria ipsius mensis.

Super propa-
litione secreto-
rum et scanda-
lorum Ordinis,

Nullus etiam audebit literas scribere in infamiam proximi et Religionis, neque fratrum scandala et secreta in Ordine revelare, nisi praedictis superioribus, sub eadem poena et excommunicatione latae sententiae, a qua per solum generalem absolvi possit.

Super recursu
a sententia pro-
vincialis,

Nemo subterfugiat iudicium sui magistri provincialis, neque eum reiiciat quousque suam sententiam non protulerit. Qui secus fecerit, exilio a provincia per triennium puniatur; provincialis tamen procedat in causa. Si vero suspicio fuerit, quae iudicium vehementibus appareat, quod provincialis procedat ex odio et passione, possit accusatus postulare a generali collegam, qui una cum provinciali causam suam expediat. Ipse tamen reus hinc interim recedere non possit, sub poena convicti criminis.

1 *Alterum, ad quos, Cherub. (n. r.).*

Qui si, pro iniustitia sibi illata vel quam praetendit sibi illatam esse, ad brachium saeculare recurrerit, et non potius ad superiores Ordinis, exulet statim a provincia, et fiat inhabilis ad omnia Ordinis officia.

Super recursu
ad brachium
saecularo,

Non accuset frater fratrem de aliquo crimine coram superiore, nisi per testes vel sufficientia inditia probare possit quod imponit; aliter accusans ea poena multetur, quam accusatus sustinere debuisset; et sic semper, quando quis imponit aliquid, quod per testes vel sufficientia inditia non probetur, poena talionis puniatur; denunciare tamen liceat, et denunciantem superior secretum teneat.

Super accusa-
tione fratrum,

Quicumque ex quavis causa in fratrem suum manum violentam iniecerit, sanguinemque fuderit, vel etiam sine sanguine graviter percusserit, ultra poenas delicto congruentes, etiam ad omnia Ordinis officia in perpetuum inhabilis habeatur, et a provincia expellatur, neque ad officia sive provinciam restitui possit, nisi per generale capitulum et per omnium patrum definatorum vota. Quas poenas eos quoque incurrere volumus et decernimus, qui convitiis, minis aliisque modis aliquem ad percussorem irritaverint et lacessiverint. Teneantur vero guardiani et alii locorum nostrorum rectores, sub poena privationis suorum officiorum, huiusmodi reos, etiamsi in domo ipsorum non deliquerint, in carcerem conicere a superioribus puniendos.

Super offen-
sione fratrum,

Qui commiserit aliquod facinus, propter quod, si esset in saeculo, foret iuxta leges morte plectendus, vel aliquam insignem infamiam sive ruinam Ordini sive Ordinis superioribus intentaverit, perpetuis carceribus condemnatur. Et si aliquo tempore condonatum illi fuerit de his poenis, nunquam tamen ad conventum suum remittatur, neque abilis ad officia Ordinis habeatur.

Super puni-
tione fratrum
delinquentium,

Super puni-
tione contume-
liam in fratres
dicentium,

Qui verba minus honesta in contumeliam fratrum et superiorum, etiam in claustris, dixerit, pro arbitrio superiorum ieiuniis et carcere maceretur.

Super puni-
tione incorrigi-
bilitium,

Incorrigibiles, in capitulis generalibus et provincialibus publice puniantur. Quod si neque hoc modo ad mentem revocari poterunt, ut bene honesteque vivere velint, suspendantur a divinis, et laicalem ducant vitam, ac serviant monasterio tanquam laici. Et si perseveraverint incorrigibiles esse, perpetuis carceribus mancipentur.

Super corre-
ptione fratrum.

Circa secundum, omnibus superioribus Ordinis praecipit generale capitulum ut fratres peccantes ita cum iustitia corrigant, ut misericordiae non obliviscantur, et caveant ne peccatum fratris occultum in propatulo exponant; et qui debent Ordinis miseras tegere et occultare, eas saeculi auribus non traducant et manifestas faciant.

CAP. VIII.

Verba cap. 8. *Universi fratres unum de fratribus istius Religionis teneantur semper habere generalem ministrum, etc.*

Declaratio
super modo
dandi suffragia
in electione of-
ficialium,

Circa caput istud de electione superiorum Ordinis et aliorum officialium, explicandus est modus quo eligi debeant, ut servetur canon sextus reformationis regularium editae a sancta Tridentina synodo, ubi dicitur: *In electione superiorum quorumcumque, etc.* (explicetur totus). Pro executione igitur praesentis canonis, ex decreto generalis capituli Florentiae nuper habiti statutum est ut huiusmodi electiones per ea secreta suffragia fiant, quae nos balotationes vulgo dicimus; ut puta, in quibus ita facile fraudes non admittuntur, ubi singulorum votorum suffragia calculis lineis aut laneis colliguntur, hoc scilicet modo: extat vas ligneum duplex, in quod cum quis manus impo-

suerit, potest calculum suum in quam voluerit partem deponere (una enim pars vota affirmativa, altera negativa colligit), et nemo novit ubi calculus ceciderit, ita ut unusquisque conscientiae suae satisfacere et ipse a nullo cogi possit. In electione igitur generalium, provincialium, procuratoris in Urbe, custodum, guardianorum et omnium officialium, quibus aliquis gradus administrationis vel superioritatis in subditos ex electione accedit, fiat electio per balotationes et non alio modo. Quicquid secus factum fuerit irritum sit et inane. In provinciis Austriae, Bohemiae, Romaniae, Orientis et Terrae Sanctae, et si quae sunt similes provinciae, quae eligere suos provinciales non consuevere, designentur a generali per triennium provinciales, qui tamen in deputandis aliis inferioribus officialibus modo supradicto utantur. Et ne fraus in calculis oriatur, mandat generale capitulum ut unusquisque accipiat suum calculum a praesidente capituli, quo accepto, recta via ad vas balotationis accedat, manu elevata et digitis extensis, ita ut omnes videant quod unicus est singulorum calculus. Discreti etiam ad provinciale capitulum profecturi, ubi fuerit numerus conveniens fratrum, a suis conventibus; et ipsi definitores, in capitulo, a suis custodiis per balotationes eligantur. Qui definitores ad aliud officium non possint assumi, sed perseverent in illo per annum usque ad capitulum provinciale, et interim consilio et auxilio singuli in sua custodia provinciali, dum visitat, assistant. Quod si provinciale capitulum non celebrabitur, ipsimet cum provinciali totidem alios patres per easdem balotationes discernent¹, qui sub nomine definatorum officiales provinciae eligant, et per annum similiter perseverent. Et ita fiat singulis annis, quando capitulum provinciale non habebitur. Caveant tamen fratres omnes, qui

1 *Discernent, Cherub. (n. r.).*

bus illis electionis convenit, ne calculum suum alicui tribuant, neve alterius ipsi recipiant vel fraudem aliquam in modo isto electionis committant, sub poena expulsionis a provincia et inhabilitationis ad omnia officia Ordinis.

Qui suas eleemosynas et alia bona in manu superiorum suorum, iuxta modum superscriptum in capite sexto, non resignaverit conventuique non incorporaverit, non possit eligi ad aliquem gradum et honorem, sed veluti proprietarius puniatur.

Si quis vero via et favore principum et praelatorum, quasi vi quadam, intromittere se in officiis Religionis procuraverit, statim ad ea inhabilis habeatur.

Provinciales, peracto sui magistratus triennalis termino, non procurent reeligi iterum a sua provincia, nisi, ex defectu fratrum vel alia rationabili causa, id generalis per patentes literas permitteret, sub poena excommunicationis latae sententiae et privationis graduum; quas poenas extendi volumus etiam ad eos, qui eos elegissent.

Commissarii generales, quavis potestate praediti, non audeant electos provinciales, etiamsi eorum electioni praefuerint, confirmare, cum id tantum generalis munus sit et auctoritas, nisi id in suis patentibus expresse contineretur. Qui secus fecerint, ab auctoritate et gradibus cecidisse intelligantur.

Procurator in Urbe maneat apud Sanctum Salvatorem de Unda, hyberno saltem tempore, secundum antiquas Ordinis constitutiones et Summorum Pontificum decreta. Et, ad evitandam discordiam, unus tantum procurator, non plures eligantur; procurator vero electus, sicut et generalis, iuramentum solitum, iuxta Alexandrinas constitutiones, praestare teneatur.

Capitula generalia et provincialia possit generalis convocare quando et ubi illi

visum fuerit, iuxta tenorem Regulae, de triennio in triennium vel ad alium terminum maiorem vel minorem. Et vocales, qui vocati fuerint, congruo tempore adesse curabunt, aliter voces activa et passiva preventur. Qui vero vocales non sunt, ad capitula non accedant, sub poena unius publicae disciplinae.

CAP. IX.

Fratres non praedicent in episcopatu alicuius episcopi, cum etc.

Tria potissima in hoc capitulo animadvertenda sunt. Primum, ne quis fratrum in episcopatu alicuius episcopi audeat praedicare, cum ab illis fuerit contradicendum, ut sonat litera, et nuper statuit sancta Tridentina synodus sessione octava, canone quarto¹. Secundum, ne quis officium praedicationis sibi arroget, sed a suis superioribus mittatur. Tertium, quomodo se habere debeant praedicatores in eo munere obeundo. Circa primum, mandat generale capitulum omnibus praedicatoribus Ordinis ut servent illum punctum Regulae et concilii, ne scilicet populo praedicent contradicente episcopo. Quinimo fratres omnes honorem et reverentiam episcopis exhibeant.

Servetur etiam decretum eiusdem sanctae synodi, sessione septima, canone decimoquarto² Ne fratres audiant confessiones saecularium, nisi prius fuerint a suis superioribus examinati, et ab ordinariis admissi. Qui secus fecerint, ultra alias poenas, reddantur inhabiles ad huiusmodi confessiones audiendas.

Circa secundum, nullus ad officium praedicationis admittatur a generalibus sive provincialibus magistris, qui non fuerit sacerdos vel diaconus, vita et moribus comprobatus, praecipue vero catholica doctrina instructus. Superiores Ordinis omnem suam curam et studium adhibe-

¹ Lege sess. xxiv, De Reform., cap. 4 (n. t.).
² Lege sess. xxiii, cap. 18 (n. t.).

Capitula a magistro generali convocantur.

Verba cap. 9.

Declaratio super observantia concilii Tridentini super praedicatione,

Super confessione.

Super praedicatorum qualitatibus,

Quod proprietariis non eligantur ad gradus,

Et etiam procurantes officia ut hic.

Provinciales quando reeligi possint.

Provincialis a magistro generali tantum confirmatur.

Procurator in Urbe unus sit, non plures, et habitet apud S. Salvatorem in Unda.

bunt ut bene noscant praedicatores quos admittunt, eorumque doctrinam explorabunt, ne quid contra receptam veritatem vel contra Sedem Apostolicam sive christianos principes praedicetur. Similiter se gerant erga patres confessarios, quos non admittent ad tam difficile munus, nisi viros bonae conscientiae, et qui sciant discernere inter lepram et lepram. Hi autem per conventus et loca, iuxta necessitatem, distribuuntur.

Magistri et praedicatores etiam disponantur hoc modo, ut in praedicationibus et lectionibus, praesertim casuum conscientiae, se exercent, populosque in fide instruant. Et qui non legunt vel non praedicant vel in aliquo officio Religioni non serviunt (nisi alias in his studiis suas partes gesserint), exemptionibus et honoribus sui gradus non gaudeant. Fratres vero, qui ad casuum conscientiae lectionem audiendam non accesserint, non admittantur ad audiendas confessiones, nisi viri aliquin eruditi et probati. Et id curent provinciales sub poena privationis officii.

Si quis deprehensus fuerit praedicatoris vel confessoris munus absque superiorum licentia exercuisse, post carcerem per mensem, exulet a provincia per triennium; et si saepius hoc modo deliquerit, per annum carceribus deputetur.

Circa tertium, nullus fratrum, in suis praedicationibus, ne latum quidem unguem discedere audebit a communibus sensibus S. R. E. et a Patrum ab ea approbatorum sententiis, neque aliquam novam opinionem intrudet. Argumenta etiam haereticorum vel eorum responsiones in medium afferre nemo in suis concionibus audebit, ea praesertim quae captu difficilia sunt rudi plebeculae, ne haereticorum dicta pro conclusionibus veris et catholicis recipiantur. Si quis vero posthac convictus fuerit aliquam propositionem haereticam vel schismaticam populo praedicasse, pro-

pter quam abiurationem facere teneatur, numquam amplius ad praedicatoris munus, neque ad Ordinis officia admittatur. Et si quis a quatuor annis circa fuerit aliqua labe haeresis notatus et convictus, habeatur inhabilis ad quoscumque gradus et dignitates per decennium.

Nullus etiam librum aliquem tractantem de fide aut de quacumque alia materia in lucem edere valeat, sub poena excommunicationis et carceris, nisi prius a generali vel a deputatis ab eo ille liber fuerit approbatus; et praeterea alia observentur, quae circa hoc in decretis concilii Tridentini et indice librorum cauta sunt.

CAP. X.

Fratres qui sunt ministri et servi aliorum fratrum, etc.

In hoc capitulo B. Franciscus instruit superiores Ordinis et eorum subditos, quomodo invicem se gerere debeant. Superiores vocat ministros et servos aliorum fratrum ut sciant se non esse dominos, neque habere dominium super subditos, ut domini temporales, sed ideo constitutos esse super alios, ut eorum utilitati et saluti inservire debeant; praefecturae enim nostrae sunt potius officia quam dignitates. Subditos vero docet ut omnimodam obedientiam suis superioribus praestent, memores quod propter Deum abnegaverunt proprias voluntates. Quamobrem mandatur omnibus provincialibus, sub poena privationis suorum officiorum, ut singulis annis, dum visitant, examinare debeant fratres suos, etiam sub iuramento, de statu conventuum et locorum, de vita fratrum, de moribus, de conversatione et observatione harum constitutionum, atque de omnibus certiore faciant generalem magistrum; visitent quoque cameras, explorent si quid habent fratres superflui, quod non conveniat suae professioni, et ubi non sunt

Fratres non edant in lucem libros non approbatos a superioribus Ordinis.

Verba cap. 10.

Declaratio super munere provinciali in visitationibus,

Super dispensatione eorumdem,

Super praedicatoribus et confessoribus non habentibus licentiam,

Super his quae praedicator vitare debent.

inquisitores, etiam libros fratrum diligenter examinent.

^{Super eorumdem munere circa fratrum promotiones,} Mandatur quin etiam praedictis ad meritum obedientiae salutaris, ut, in promovendis fratribus, ad aliquem gradum vel officium, invigilent ne indigni praeferantur dignis, et mali optimis, sed in omnibus publicae utilitati et ornamento consulant. Praeferantur vero qui publico commo-
conventuum et locorum, non suae utilitati incumbunt.

^{Super eorumdem munere circa aetatem recipiendorum,} Caveant quoque provinciales, sub poena privationis officii, ne de cetero cooptent in coetum patrum, qui fuerint minoris aetatis annorum quadraginta, nec ad hoc suffragari possit aliquis gradus vel officium, praeter doctoratus titulum; indecens enim est ut inter eos, quorum consilio res conventuum aguntur, omnes passim sine delectu introducantur.

^{Super obedientia superioribus praestanda.} Subditis vero mandatur, sub eadem vi obedientiae, ita humiliter exhibeant se dicto superiorum, ut nihil sibi magis faciendum proponant quam illud quod ipsorum superiores, iuxta suae professionis praescriptum, peragendum iusserint.

Qui autem minus obediens vel contumax suis superioribus fuerit, et admonitus non se emendaverit, veluti Regulae suae et voti obedientiae transgressor puniatur. Et quicumque in generali vel provinciali capitulo ad aliquod officium assumptus fuerit et non paruerit, per quinquennium ad omnia officia Ordinis inhabilis habeatur, activaque voce careat.

CAP. XI.

Verba cap. 11. *Praecipio firmiter fratribus universis ne habeant suspecta consortia.*

Duas partes habet hoc capitulum. Prima prohibet fratribus suspecta consortia mulierum; secunda, ingressum in monasteria monachorum.

Circa primam partem, mandat generale

capitulum, districte fratribus omnibus ne conversari neque loqui audeant cum mulieribus malae famae, et quantum fieri poterit, etiam ab alloquutione mulierum bonae famae se abstineant. Qui comprehensi fuerint habere suspecta consortia mulierum, et correcti non se emendaverint, carceribus per mensem mancipati, a conventu proscribantur.

^{Declaratio super colloquio et commercio cum inhonestis mulieribus,} Et si quis convictus fuerit huiusmodi mulieres duxisse intra claustra conventus, ultra praefatas poenas, etiam flagris omni sexta feria publice caedatur per mensem.

^{Super poena admittent. mulier. intra claustra,} Ut autem haec omnia serventur, districte praecipitur ut in omnibus conventibus diligenter clausura observetur, et unus fratrum ianuae semper assistat, qui mulieres nullo modo ingredi permittat.

^{Super custodia ostii conventus,} In ipsis vero conventibus et locis non recipiantur hospitio personae saeculares, nisi forte aliqui praelati et viri admodum insignes ad breve tempus et de licentia superioris, ut clausura debite servetur, et laicorum discursu non interrumpatur. Quare obsecrandus est beatissimus Papa ut iubeat principibus et magistratibus ne gravent conventus et loca equis, militibus et aliis eorum officialibus.

^{Super accessu fratrum ad monasteria monialium,} Circa secundam partem, de sanctimonialibus, mandatur omnibus et singulis fratribus nostris ne accedant ad monasteria monialium, nisi pro divinis agendis, et ex iussu superiorum, qui aetatem et probitatem mittendorum considerent, sub poena per triennium, secundum constitutiones capituli generalis Mediolanensis proximi. Et qui mittentur, a sanctimonialium alloquutione abstineant, sub poena exilii per annum.

^{Super ingressu eorumdem intra claustra monialium,} Circa vero ingressum monasteriorum servetur canon quintus reformationis Regularium Tridentinae synodi, ubi dicitur: Ingressi autem intra septa monasterii nemini liceat, cuiuscumque generis aut conditionis, sexus vel aetatis fuerit, sine epi-

scopi vel superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis poena ipso facto incurrenda. Quapropter mandatur abbatissis omnibus monasteriorum nostrorum, sub poena eadem, et sub poena privationis officii, ne admittant inter claustra monasteriorum aliquem, absque expressa licentia in scriptis suorum superiorum, quicumque is sit et cuiuscumque conditionis. Licentia autem in casibus tantum necessariis detur, veluti pro confessore, medico aut aliis ministris, exigente necessitate.

^{Super medicis qualitate et admissione intra claustra,} Unicus etiam sit et communis sanctimonialium medicus, pro vectae aetatis, ab universitate monialium eligendus, et per generalem seu provincialem approbandus, qui, cum in claustra monasterii ingressus fuerit, comitatus a duabus monialibus antiquioribus, si abbatisa adesse non poterit, semper incedat, quousque claustra exiverit.

^{Super admissione et eruditione puellarum inter moniales,} Circa puellas saeculares, quae in quibusdam monasteriis erudiendae introducuntur, maximam curam adhibeant superiores ut non nisi honestas et pacificas virgines de monialium consensu ingredi sinant; et quae ingressae fuerint, non substineantur ultra xvi annos. Quo tempore, vel subiectum ¹ regularem suscipiant, vel nubendae domum remittantur. Monasteria vero, quae tales virgines recipere non consuevere, nullo modo ad eas recipiendas cogantur.

^{Super eorumdem puellarum examine et approbatione,} Puellae etiam habitum non suscipiant nec professionem emittant, absque approbatione generalis vel provincialis aliisque requisitis, iuxta decreta concilii Tridentini in sessione xxv. Quicquid secus factum fuerit, irritum sit et inane, ac contrafacientes excommunicationem incurrant. Superiores autem ipsi teneantur antea diligenter scrutari voluntatem puellarum, an sponte, an intuitu ² monasterium ingrediantur: ut, si sponte ad Religionem acce-

¹ Habitum, Cherub. (n. r.). ² Invite, Cherub. (n. r.).

dant, eas suscipiant; si invite, eas reiiciant atque domum remittant.

^{Super eorumdem aetate, ad susceptionem habitus et emissionem professionis,} Quae sponte voluerint ad Religionem accedere, habitum non suscipiant ante duodecimum annum, neque admittantur ad professionem ante decimum sextum suae aetatis annum expletum, et nisi per annum saltem antea in probatione steterint. Cuius professionis tempus, ne episcopus ignoret, teneantur praefecti monasterio eum ante mensem certiore reddere, sub poena a concilio statuta: et singula monasteria habeant librum, in quo describantur nomina profitentium et tempus.

^{Super eorumdem bonis,} Ante vero professionem (excepto victu et vestitu) nihil tribuatur monasterio ex bonis puellarum a parentibus, propinquis aut curatoribus, quocumque praetextu, ne hac occasione discedere nequeant, quod totam vel maiorem partem substantiae suae monasterium possideat, nec facile, si discesserit, id recuperare possit. Quin potius praecipit sancta synodus, sub anathematis poena, dantibus et recipientibus, ne hoc ullo modo fiat; et ut abeuntibus ante professionem omnia restituantur, quae sua erant.

^{Super novitiarum magistris,} Habeant quoque ipsa monialium monasteria sua seminaria sive novitiatus praecipuamque puellarum magistram, quae eas erudiat, et in viam mandatorum Dei dirigat.

^{Super monialium exercitio in cultu divino,} In primis vero mandat generale capitulum sanctimonialibus omnibus nostri Ordinis, ut divino cultui semper invigilent, horis canonicis de noctu vacent, verba otiosa et vana non admisceant, a choro harum ¹ tempore non discedant, sed iuxta earum professionem, abiectis mundi vanitatibus et illecebris, se totas Deo committant, ieiuniis et orationibus insistendo: praecipue vero ieiunia Romanae Ecclesiae et suae Regulae ac disciplinam in his diebus non praetermittant. Confessionem peccatorum suorum singulis saltem mensibus

¹ Horarum, Cherub. (n. r.).

inquisitores, etiam libros fratrum diligenter examinent.

^{Super eorumdem munere circa fratrum promotiones,} Mandatur quin etiam praedictis ad meritum obedientiae salutaris, ut, in promovendis fratribus, ad aliquem gradum vel officium, invigilent ne indigni praeferantur dignis, et mali optimis, sed in omnibus publicae utilitati et ornamento consulant. Praeferantur vero qui publico commo-
conventuum et locorum, non suae utilitati incumbunt.

^{Super eorumdem munere circa aetatem recipiendorum,} Caveant quoque provinciales, sub poena privationis officii, ne de cetero cooptent in coetum patrum, qui fuerint minoris aetatis annorum quadraginta, nec ad hoc suffragari possit aliquis gradus vel officium, praeter doctoratus titulum; indecens enim est ut inter eos, quorum consilio res conventuum aguntur, omnes passim sine delectu introducantur.

^{Super obedientia superioribus praestanda.} Subditis vero mandatur, sub eadem vi obedientiae, ita humiliter exhibeant se dicto superiorum, ut nihil sibi magis faciendum proponant quam illud quod ipsorum superiores, iuxta suae professionis praescriptum, peragendum iusserint.

Qui autem minus obediens vel contumax suis superioribus fuerit, et admonitus non se emendaverit, veluti Regulae suae et voti obedientiae transgressor puniatur. Et quicumque in generali vel provinciali capitulo ad aliquod officium assumptus fuerit et non paruerit, per quinquennium ad omnia officia Ordinis inhabilis habeatur, activaque voce careat.

CAP. XI.

Verba cap. 11. *Praecipio firmiter fratribus universis ne habeant suspecta consortia.*

Duas partes habet hoc capitulum. Prima prohibet fratribus suspecta consortia mulierum; secunda, ingressum in monasteria monachorum.

Circa primam partem, mandat generale

capitulum, districte fratribus omnibus ne conversari neque loqui audeant cum mulieribus malae famae, et quantum fieri poterit, etiam ab alloquutione mulierum bonae famae se abstineant. Qui comprehensi fuerint habere suspecta consortia mulierum, et correcti non se emendaverint, carceribus per mensem mancipati, a conventu proscribantur.

^{Declaratio super colloquio et commercio cum inhonestis mulieribus,} Et si quis convictus fuerit huiusmodi mulieres duxisse intra claustra conventus, ultra praefatas poenas, etiam flagris omni sexta feria publice caedatur per mensem.

^{Super poena admittent. mulier. intra claustra,} Ut autem haec omnia serventur, districte praecipitur ut in omnibus conventibus diligenter clausura observetur, et unus fratrum ianuae semper assistat, qui mulieres nullo modo ingredi permittat.

^{Super custodia ostii conventus,} In ipsis vero conventibus et locis non recipiantur hospitio personae saeculares, nisi forte aliqui praelati et viri admodum insignes ad breve tempus et de licentia superioris, ut clausura debite servetur, et laicorum discursu non interrumpatur. Quare obsecrandus est beatissimus Papa ut iubeat principibus et magistratibus ne gravent conventus et loca equis, militibus et aliis eorum officialibus.

^{Super accessu fratrum ad monasteria monialium,} Circa secundam partem, de sanctimonialibus, mandatur omnibus et singulis fratribus nostris ne accedant ad monasteria monialium, nisi pro divinis agendis, et ex iussu superiorum, qui aetatem et probitatem mittendorum considerent, sub poena per triennium, secundum constitutiones capituli generalis Mediolanensis proximi. Et qui mittentur, a sanctimonialium alloquutione abstineant, sub poena exilii per annum.

^{Super ingressu eorumdem intra claustra monialium,} Circa vero ingressum monasteriorum servetur canon quintus reformationis Regularium Tridentinae synodi, ubi dicitur: Ingressi autem intra septa monasterii nemini liceat, cuiuscumque generis aut conditionis, sexus vel aetatis fuerit, sine epi-

scopi vel superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis poena ipso facto incurrenda. Quapropter mandatur abbatissis omnibus monasteriorum nostrorum, sub poena eadem, et sub poena privationis officii, ne admittant inter claustra monasteriorum aliquem, absque expressa licentia in scriptis suorum superiorum, quicumque is sit et cuiuscumque conditionis. Licentia autem in casibus tantum necessariis detur, veluti pro confessore, medico aut aliis ministris, exigente necessitate.

^{Super medicis qualitate et admissione intra claustra,} Unicus etiam sit et communis sanctimonialium medicus, pro vectae aetatis, ab universitate monialium eligendus, et per generalem seu provincialem approbandus, qui, cum in claustra monasterii ingressus fuerit, comitatus a duabus monialibus antiquioribus, si abbatissa adesse non poterit, semper incedat, quousque claustra exiverit.

^{Super admissione et eruditione puellarum inter moniales,} Circa puellas saeculares, quae in quibusdam monasteriis erudiendae introducuntur, maximam curam adhibeant superiores ut non nisi honestas et pacificas virgines de monialium consensu ingredi sinant; et quae ingressae fuerint, non substineantur ultra xvi annos. Quo tempore, vel subiectum ¹ regularem suscipiant, vel nubendae domum remittantur. Monasteria vero, quae tales virgines recipere non consuevere, nullo modo ad eas recipiendas cogantur.

^{Super eorumdem puellarum examine et approbatione,} Puellae etiam habitum non suscipiant nec professionem emittant, absque approbatione generalis vel provincialis aliisque requisitis, iuxta decreta concilii Tridentini in sessione xxv. Quicquid secus factum fuerit, irritum sit et inane, ac contrafacientes excommunicationem incurrant. Superiores autem ipsi teneantur antea diligenter scrutari voluntatem puellarum, an sponte, an intuitu ² monasterium ingrediantur: ut, si sponte ad Religionem acce-

¹ Habitum, Cherub. (n. r.). ² Invite, Cherub. (n. r.).

dant, eas suscipiant; si invite, eas reiiciant atque domum remittant.

^{Super eorumdem aetate, ad susceptionem habitus et emissionem professionis,} Quae sponte voluerint ad Religionem accedere, habitum non suscipiant ante duodecimum annum, neque admittantur ad professionem ante decimum sextum suae aetatis annum expletum, et nisi per annum saltem antea in probatione steterint. Cuius professionis tempus, ne episcopus ignoret, teneantur praefecti monasterio eum ante mensem certiore reddere, sub poena a concilio statuta: et singula monasteria habeant librum, in quo describantur nomina profitentium et tempus.

^{Super eorumdem bonis,} Ante vero professionem (excepto victu et vestitu) nihil tribuatur monasterio ex bonis puellarum a parentibus, propinquis aut curatoribus, quocumque praetextu, ne hac occasione discedere nequeant, quod totam vel maiorem partem substantiae suae monasterium possideat, nec facile, si discesserit, id recuperare possit. Quin potius praecipit sancta synodus, sub anathematis poena, dantibus et recipientibus, ne hoc ullo modo fiat; et ut abeuntibus ante professionem omnia restituantur, quae sua erant.

^{Super novitiarum magistris,} Habeant quoque ipsa monialium monasteria sua seminaria sive novitiatus praecipuamque puellarum magistram, quae eas erudiat, et in viam mandatorum Dei dirigat.

^{Super monialium exercitio in cultu divino,} In primis vero mandat generale capitulum sanctimonialibus omnibus nostri Ordinis, ut divino cultui semper invigilent, horis canonicis de noctu vacent, verba otiosa et vana non admisceant, a choro harum ¹ tempore non discedant, sed iuxta earum professionem, abiectis mundi vanitatibus et illecebris, se totas Deo committant, ieiuniis et orationibus insistendo: praecipue vero ieiunia Romanae Ecclesiae et suae Regulae ac disciplinam in his diebus non praetermittant. Confessionem peccatorum suorum singulis saltem mensibus

¹ Horarum, Cherub. (n. r.).

faciant; et sacrosanctam Eucharistiam suscipiant, ut eo se salutari praesidio muniant ad omnes oppugnationes daemonis fortiter superandas. Quod vero ad Sanctissimum Christi Corpus attinet, praecipit sancta synodus ne intra chorum et septa monasterii, sed in publica ecclesia conservetur, non obstante quocumque indulto aut privilegio.

Super confessoria monialium qualitatibus,

Confessoressanctimonialium constituantur viri probi et modesti: et non maneant apud unum monasterium, ex celebrioribus praesertim, nisi per triennium, nisi forte ex aliqua rationabili causa aliter superiori visum fuerit. Neque in monasteriis nostri Ordinis confessores ulli admittantur, qui non sint ex ipso Ordine, quippe qui sciunt quid importet sanctimonialium professio, et possunt a transgressione Regulae absolvere, quod non possunt ceteri, ut literae apostolicae testantur. Sed et praeter ordinarios confessores alius extraordinarius a suis superioribus bis aut ter in domo offeratur, qui omnium confessiones audire debeat.

Super electione abbatissae monialium,

Electio vero abbatissae ea sit, quae et aliorum superiorum Ordinis, scilicet per balotationes, nulla ratione consuetudinis aut antiquitatis habita, sed sit in mera eligentium libertate eam monialem, quam magis idoneam iudicaverint, in abbatissam sibi eligere, servata forma Tridentini concilii, sess. xxv, cap. vii.

Quod eius officium velum triennio finitur,

Abbatissa autem electa confirmationem a superiore postulet: et nihil quod ad monasterium vel ad regimen ipsius pertineat, inconsultis vicaria et decretis monasterii, faciat. Quod si fecerit, irritum sit et inane. Et si saepius hoc modo deliquerit, officio suo privetur. Sed neque abbatissa aliqua perseveret ultra triennium, nisi pro reformatione aut aliqua maxima monasterii utilitate; sed, expleto termino triennali, ad novae abbatissae electionem procedatur, nulla consuetudine in contrarium faciente.

1 Legimus in anno (R. T.). 2 Discretis, Cherub. (R. T.).

Non promoveantur vero ad aliquod officium quaecumque secreta et scandala sui monasterii extra Ordinem, praesertim apud laicos, detulerint, quas volumus expresse in excommunicationem latae sententiae incidere, a qua per generalem tantum, praemissa poenitentia, absolvi possint. Neque promoveantur quae de suspecto consortio convictae fuerint, sed priventur omnino accessu ad crates et rotulas, quousque signum aliquod manifestae resipiscentiae ostenderint.

Quod ad officia eligi non possint Ordinem distantes,

Nulla sanctimonialis accedet ad crates et rotulas aliquam personam alloquutura sine licentia abbatissae, et cum praesentia auditricum, quae in omni monasterio ex antiquioribus discretis de more habeantur; et haec licentia raro, et non nisi ex urgenti causa, atque pro alloquendis parentibus et consanguineis tantum concedatur. Quae vero sine abbatissae licentia vel sine auditricum praesentia ad crates aut rotulas inventa fuerit, privetur accessu ad eas per menses sex pro qualibet vice.

Quod moniales absque licentia non accedant ad crates vel rotas,

Nulla etiam sanctimonialis aliqua munuscula dabit vel recipiet, neque mittet literas aut recipiet, nisi prius munuscula visa et literae lectae ab abbatissa fuerint, atque ab ea iudicatum fuerit ut admittantur.

Quod literas et munuscula non mittant absque licentia,

Ex monasterio vero exire nulla ipsarum ex quacumque causa audebit, nisi secundum decreta sanctae Tridentinae synodi, capite quinto reformationis regularium.

Quod nulla exeat claustrum,

Vestimenta etiam sanctimonialium huiusmodi sint ut professioni earum respondeant, non preciosa, non colorata, non mollia, sed honesta, simplicia et communia, manicisque amplis utantur ad earum tunicas exteriores. Et omnes professae habeant sua pallia sive mantellos, cum quibus ad crates et coram suo superiore semper compareant; quae contrafecerint, activa et passiva voce, ad superioris arbitrium, privatae intelligantur.

Quod vestimenta sint simplicia et communia.

Tota nigra sit super cratibus.

Super cratibus ferreis sint telae nigrae, quae nunquam auferantur, ne moniales a quoquam videri possint, nisi forte a progenitoribus, fratribus et sororibus de licentia abbatissae.

Collatio habitus et veli spectat ad superiores Ordinis fratrum.

Visitatio, correctio, habitus in ingressu et vel in professione collatio ad solum superiorem Ordinis sive eius commissarium pertineat, non ad aliquem laicum sive presbyterum saecularem, consuetudine et abusu aliquo non obstante. Qui secus fecerit excommunicationem illico incurrat, in quam etiam incidant quicumque se intromittere audebunt in iis, quae pertinent ad spirituale regimen monialium, etiam in deputandis confessoribus aut aliis fratribus, exceptis superioribus Ordinis, quorum haec cura tantum sit et officium.

Electio factorum pro monialibus fiat ab eis cum superiorum approbatione.

Circa vero monasteriorum et sanctimonialium bona, tam mobilia quam permanentia, servetur illud quod de bonis conventuum et fratrum supra in sexto capite statutum est, hoc adicentes, ut operarii, factores et alii monasteriorum ministri non eligantur neque acceptentur a sanctimonialibus sine superiorum approbatione, ad quorum etiam nutum amovibiles sint, ut sancta synodus decernit.

Certus monialium numerus statuatur in singulis conventibus.

In singulis vero monasteriis, iuxta statuta concilii, certus et determinatus numerus monialium statuatur, qui, vel ex redditibus propriis monasterii, vel ex consuetis eleemosynis commode sustentari possit: ad quod invigilabunt superiores.

Moniales transferri possunt ad alios conventus pro reformatione.

Si autem fuerint aliqua monasteria, quae reformatione indigeant, possit superior, pro eorum reformatione, sumere moniales ex aliis monasteriis eiusdem Ordinis et eas ibi praeficere, cuiuscumque domini et Status fuerint, non obstante contradictione dominorum temporalium.

Confessores monialium erant observant.

Et quoniam supradicta omnia ab ipsis sanctimonialibus servari omnino volumus, mandamus omnibus et singulis monaste-

riorum nostrorum confessoribus, ne sanctimonialia contrafacientes his constitutionibus, nisi praemissa poenitentia, absolvant.

CAP. XII.

Quicumque fratrum divina inspiratione voluerint ire inter Saracenos, etc. Verba cap. 12

In hoc capitulo sunt duo admodum breves articuli: primus de iis, qui ad partes infidelium proficisci voluerint; secundus de protectore eiusque auctoritate. Circa primum invigilandum valde est ut fratres ad Terram Sanctam, ad quam provincia Regni Cypri pertinet, sive ad partes infidelium, praecipue ad Peram prope Constantinopolim, ubi locum satis amplum habemus, profecturi, sint eius vitae, morum et doctrinae, ut credi possit aliquem fructum christianae fidei, ex eorum accessu ad illas partes, proventurum.

Declaratio circa fratres mittendos ad loca infidelium;

Examinentur etiam et probeantur, qui ad confinia haereticorum se conferunt, praesertim ubi conventus et monasteria sunt nostri Ordinis, ut puta in Gallia, Germania, Polonia, Bohemia, Austria, Moravia, Dalmatia, Epiro et similibus partibus, ut catholica Ecclesia aliquam utilitatem inde referat. Quapropter, sub vi obedientiae sanctae, omnibus superioribus Ordinis mandatur generale capitulum ne cui ad ea loca, nisi prius de mittendorum probitate sibi constiterit, eundi facultatem aliquando faciant.

Circa fratres et conventus ad confinia haereticorum.

Circa secundum, Deo optimo maximo summae a nobis gratiae agenda sunt, quod in ea incidimus tempora, in quibus protectorem, secundum Regulam nostram, videre et habere datum est. Eo enim gubernatore, quid boni sperare non debemus? Eo protectore, quid adversi timere possumus? Eo correctore, quis ab institutis suae Regulae deficiet? Gubernator est, promovebit ad bonum. Protector est, defendet a

Subsequenter alia statuta, et primum circa protectoris auctoritatem.

malis. Corrector est, continebit in fide et obedientia sanctae Romanae Ecclesiae. In his enim auctoritas eius est, in his officium suum versatur, ut expresse dicit beatus Franciscus in hoc capite, et declarat Gregorius IX, alias XI, primus Ordinis protector, et deinde Sixtus quartus et reliqui omnes, qui Regulam explicarunt. Te igitur, o illustrissime et reverendissime Carole Borromae, appellamus, tuam fidem et benignitatem obtestamur, ut nos, tuae curae et patrocinio commissos, beatissimo avunculo tuo et sanctissimo patri nostro Pio quarto commendatos facias; Tu vero Religionem nostram tua prudentia, consilio et auctoritate protegere non desistas, ut, ab inimicorum insidiis tuta, beati patris sui Francisci vestigiis inhaerendo, sedulum in humilitatis spiritu reddere valeat Domino famulatum. Praeterea cupiens generale capitulum ut supradictae leges et constitutiones tam extra Italiam quam in Italia ab universo sodalio nostro serventur et executioni demandentur, tria haec praecipua decrevit ac iussit.

Circa generalis et provincialis facultatem dispensandi in his, quae in Regula continentur;

Primum, ne generalis et multo minus provinciales possint dispensare in his quae sunt de essentia Regulae, ut puta, quae respiciunt tria vota essentialia, obedientiae, scilicet, paupertatis et castitatis, sed neque in aliis, nisi ex urgenti necessitate vel aliqua valde rationabili causa, quae tamen decretis Tridentinae synodi non adversetur, super quo ipsorum superiorum conscientias oneratas voluit.

Circa accessum generalis ad visitandum Hispaniam et Portugalliam;

Secundum, quod quilibet generalis in primi officii sui triennio, cessante legitimo impedimento bellorum aut pestis, provincias Hispaniarum et Portugalliae in persona propria visitare teneatur. Quod si ex sua negligentia non fecerit, non possit in generalem reelegi pro secundo triennio; sed alius eligatur, qui huic decreto satisfiat.

Ministri vero, qui in executione prae-

sentis reformationis a generali vel visitatoribus minus diligentes inventi fuerint, ab officiis suis cadant, et reddantur inhabiles etiam ad minores gradus et officia Ordinis. Visitatores autem, qui provincialis partes implebunt, etiam provincialis magistratu potiantur.

Circa punitionem ministrorum negligentium exequi hanc reformationem;

Tertium, quod constitutiones Ordinis nostri quocumque tempore factae, etiam si apostolica auctoritate sint confirmatae, in his, quae decretis huiusmodi Tridentini concilii repugnant, omnino irritae et abrogatae esse intelligantur, atque omnes ad limites et praescriptiones istarum et concilii redactae censeantur.

Circa revocationem constitutionum, huius reformationi et concilio Tridentino adversantium.

Postremo a beatissimo domino nostro Pio quarto supplices petimus ut iubeat principibus et magistratibus ne ullam molestiam vel impedimentum inferant vel inferri sinant, quo minus suprascriptae sanctiones in suis dominiis executioni mandentur, sed potius faveant, et auxilium suum impendant, etc.

Supplicatio pro executione reformationis in omnibus locis.

CXXII.

Rescissio alienationum, infeudationum et concessionum terrarum et locorum sanctae Romanae Ecclesiae ac Sedis et Camerae Apostolicae, sine competenti recompensa, aut necessitate vel dictae Sedis utilitate id non exigente, factarum.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Apostolicae servitutis officium, fidei et diligentiae nostrae divinitus traditum, nos iam pridem excitat et impellit ut ipsam Sedem et Cameraam Apostolicam, non solum futuris rerum suarum iacturis sartam tectam praestare, sed etiam adversus illata sibi detrimenta, semotis omnibus omnium iniustis affectibus, quoad eius fieri potest, integrare studeamus.

Exordium.

§ 1. Sane, licet in pontificatus nostri

Hic Pontifex bullam Pauli IV editam contra alienantes bona ecclesiastica ad terminos iuris reduxit;

principio frequentibus multorum, qui constitutionem per felicis recordationis Pauli PP. IV, praedecessorem nostrum, de rebus Ecclesiae non alienandis et de alienatis recuperandis editam, tamquam nimis rigorosam, quippe quae nullam inter alienationes ex causa necessaria vel utilitatis factas et alias mere voluntarias ecclesiis damnosas differentiam faciebat, retractari vehementer instabant, querelis inducti, rem in plena signatura nostra cognoscere, et multitudinem querelantium sedare volentes, dictam constitutionem ad terminos iuris communis, sub data videlicet tertio idus septembris, pontificatus nostri anno primo, reducere quodammodo coacti fuimus.

Et modo ipse annullat quas-cumque alienationes honorum Ecclesiae Romanae et Sedis et Camerae Apostolicae sine competenti recompensa vel necessitate seu evidenti utilitate factas;

§ 2. Nos tamen, quos successu temporis experientia, longo rerum usu et quotidiano pastoralis officii nostri exercitio, variis modis edocuit multas alienationes rerum Ecclesiae Romanae Sedisque et Camerae praedictarum per aliquos, importunis precibus et aliis variis artibus inductos, Romanos Pontifices praedecessores nostros et forsitan (quod dolenter referimus) per nos, nulla rationabili causa suadente, in gravissimam ipsius Ecclesiae laesionem, Dei offensam, populi scandalum et evidens animarum periculum, hactenus factas et approbatas extitisse, non solum perspicui huius animarum periculi magnitudine, sed etiam debita erga Deum et suam, cui nos praesse voluit, Ecclesiam pietate, tum etiam urgentis conscientiae nostrae testimonii religione percussi, rem omnem cum venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus in concistorio nostro secreto diligenter duximus perscrutandam; ubi mature considerantes bonum et fidelem Dei servum nihil eorum, quae sibi a Domino creditasunt, distrahere seu negligere, nec aliter quam ex causa vel necessitatis vel evidenter utilitatis alienare, sed cuncta fideliter conservare

debere; hinc est quod, his aliisque iustis de causis moti, quarumcumque venditionum, infeudationum, concessionum et aliarum quocumque nomine nuncupatarum alienationum de civitatibus, terris, oppidis, castris, feudis, dominiis et locis et aliis stabilibus bonis ac censibus et iuribus quibuscumque ubilibet constitutis, ad Ecclesiam, Sedem et Cameraam praefatas quomodolibet pertinentibus et quae pertinuisse vel pertinere censi possent, cuiuscumque qualitatis, quantitatis, excellentiae, et quantumvis maximi vel minimi momenti fuerint, quibusvis personis, quavis ecclesiastica vel saeculari sive mundana, etiam episcopali, archiepiscopali, patriarchali, cardinalatus honore, seu marchionali, ducali, regali vel alia quacumque dignitate seu praesentia praeditis, aut etiam communitatibus, universitatibus, collegiis et aliis per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac per nos dictamque Sedem ac Cameraam, ex causa gratiosa et lucrativa, sine aliqua vel saltem minime correspectiva nec competenti recompensa seu necessitate vel evidenti dictae Sedis utilitate id non exigente, perpetuo, vel ad recipientium vitam aut alias ad longum tempus, etiam per viam permutationis, hypothecae, recompensae, contractus, etiam iurati, etiam de fratrum consilio, quovis colore vel ingenio, etiam motu proprio, et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, etiam cum quibusvis, adversus quascumque revocationes et alias contrarias dispositiones praeservativis, et in pristinum statum restitutivis ac derogatoriis derogatoriis aliisque efficacissimis et insolitis clausulis, ac irritantibus et aliis decretis, etiam a quocumque, quantumlibet longissimo et immemorabili, tempore citra quomodolibet factarum et concessarum, ac etiam iteratis vicibus approbatarum et innovatarum; contractuumque de-

super initorum et iuramentorum, necnon quarumcumque apostolicarum et aliarum scripturarum aliorumque hic etiam de necessitate exprimendorum tenores ac quarumcumque litium et causarum, si quae desuper ubilibet et in quavis instantia pendeant, status et merita praesentibus, ac si de verbo ad verbum, insererentur, pro sufficienter expressis et insertis habentes, de fratrum ipsorum consilio et assensu unanimi, ex certa scientia nostra ac de eadem apostolicae potestatis plenitudine, universas et singulas venditiones, cessiones, infeudationes, locationes, donationes, permutationes, hypothecas, concessionem et alias omnimodas alienationes et contractus praefatos quoscumque, quocumque et qualescumque, ac in quorumvis principum ac cardinalium, patriarcharum et aliorum praelatorum favorem, vel eorum contemplatione, per praedecessores nostros ac nos et Sedem praefatam, necessitate vel evidenti utilitate Sedis huiusmodi id non exigente, seu sine aliqua vel saltem minima correspectiva neque competenti recompensa, ut praemittitur, factos et concessos ac confirmatos et approbatos, etiamsi quantumvis longissima temporis praescriptione robur sumpsisse dici possint, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo revocamus, rescindimus, cassamus, irritamus, annullamus ac viribus omnino vacuumus.

Declarat etiam huiusmodi alienationes nunquam tenuisse.

§ 3. Declarantes venditiones, cessiones, infeudationes, locationes, donationes, permutationes, hypothecas, concessionem et ceteras alienationes praemissas nequaquam tenuisse nec tenere, nullumque emptoribus, cessionariis, feudatariis, locatariis, donatariis aliisque rerum ipsarum detentoribus, nec aliquem possidendi titulum per eas quaesitum esse, nec eisdem Ecclesiae, Sedi et Camerae praedictae afferre potuisse.

§ 4. Ac civitatum, terrarum et aliorum

locorum eorumdem habitatores, vassallos et subditos dictis illorum detentoribus nullum vassallagii, fidelitatis vel subiectionis aut aliud ius vel obedientiam, alienationum huiusmodi, vel etiam iuramenti per eos illis praestiti, quod etiam eis harum serie relaxamus, praetextu, debere aut illis adstrictos esse.

Vassallosque nullum ius vassallagii debere occupator. honorum Sedis Apostolicae.

§ 5. Quinimo detentores ipsos ad eadem civitates, terras, castra, oppida et loca Sedi et Camerae praefatis realiter et cum effectu restituenda et relaxanda, ac eorum detentores ad fructuum inde post obitum concedentis hactenus perceptorum et in posterum percipiendorum restitutionem in utroque foro omnino teneri; et ad id etiam sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis ac etiam pecuniariis, necnon privationis quorumcumque illorum feudorum ecclesiasticorum per eos etiam legitime obtentorum, et inhabilitatis ad illa aliaque deinceps obtinenda, ac aliis iuris et facti remediis cogi et compelli posse.

Occupatoresque bona occupata et fructus restituere debere.

§ 6. Ac decernentes praesentes vim perpetuae legis habere, neque de nullitatis vitio seu intentionis nostrae vel alio quovis defectu notari seu impugnari posse; sed illas, omni exceptione remota, validas et efficaces fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et inviolabiliter observari.

Clausulae praeservativae.

§ 7. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, in quavis, etiam de praesenti pendente, causa et instantia, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere. Ac irritum quoque et inane quicquid a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Decretum irritans.

§ 8. Non obstantibus reductione nostra et litis pendentiis praemissis, ac etiam per nos praestitis iuramentis et de non tollendo ius quaesitum aliisque quibusvis

Clausulae derogatorias.

constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon privilegiis, indultis, promissionibus, ratificationibus, obligationibus, submissionibus, renunciationibus et literis apostolicis, detentoribus praefatis et aliis quibusvis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacissimis ac insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, per nos, etiam consistorialiter, et contra tales revocationes quomodolibet concessis, ac etiam pluries approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quavis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse, paribus motu, scientia et potestatis plenitudine, derogamus; ceterisque contrariis quibuscumque.

Forma et effectus publicationis.

§ 9. Ut autem praesentes ad eorum, quos concernunt, notitiam facilius deducantur, volumus et mandamus quod illae, in basilicae Principis Apostolorum de Urbe et Cancellariae ac Camerae Apostolicae valvis per aliquem ex nostris cursoribus affixae, copia illarum ibi dimissa, universos et singulos, quorum interest, si citra videlicet, infra mensem; si vero ultra montes fuerint, infra tres menses a die affixionis huiusmodi computandos, perinde afficiant, ligent arcantque, ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, xv kal. decembris 1, pontificatus nostri anno vi.

1 Legendum forsitan decimoquinto kal. septembris vel octobris, ut nulla sit repugnantia inter diem datarum litterarum et diem publicationis earumdem (n. r.).

- † Ego Pius catholicae Ecclesiae episcopus.
- † Ego Io. Mi. cardinalis Saracenus.
- † Ego Io. cardinalis Sancti Vitalis.
- † Ego Io. B. Cicada, cardinalis Sancti Clementis.
- † Ego Scipio, cardinalis Pisarum.
- † Ego Io. cardinalis Reumanus.
- † Ego Io. Ant. cardinalis Capisuccus.
- † Ego F. M. G. cardinalis Alexandrinus.
- † Ego Clem., cardinalis Aracoeli.
- † Ego Iac. cardinalis Sabellus.
- † Ego Io. Ant., cardinalis Sancti Georgii.
- † Ego Bern. cardinalis Salvatus.
- † Ego Lud. cardinalis Simoneta.
- † Ego F. cardinalis Pacéccus de Toledo.
- † Ego M. Ant. cardinalis Amulius.
- † Ego Io. F. cardinalis de Gambara.
- † Ego M. S. cardinalis de Altemps.
- † Ego Franciscus cardinalis Mantuanus.
- † Ego Marcus Ant. cardinalis Columna.
- † Ego Ptolomaeus cardinalis Comensis.
- † Ego B. cardinalis Lomellinus.
- † Ego Vitellotius cardinalis Vitellius, sanctae Romanae Ecclesiae camerarius.
- † Ego Franciscus cardinalis Alciatus.
- † Ego Gulielmus cardinalis Sirletus.

Papae subscrip. Cardinalium subscriptiones.

Anno a nativitate Domini nostri Iesu Christi MDLXV, indict. VIII, die vero v mensis octob., pontificatus autem sanctissimi in Christo patris D. N. D. Pii divina providentia Papae IV anno sexto, retrospectae litterae affixae et publicatae fuerunt ad valvas Principis Apostolorum de Urbe et Canc. Apostolicae, ut moris est, per nos Scipionem de Octavianis, et Ioannem Andream Rogerium, cursores.

Publicatio.

Alex. Astancollus, mag. curs.
Dat. die 17 sept. 1565, pontif. anno vi.

Sequitur facultas Camer. sup. praedictis.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Decens esse arbitramur et congruum ita nos, etc. ut supra.

Exordium

§ 1. Nos, litteras ipsas ac in eis contenta

Deputatio ca-
merarii execu-
toris dietae
constitutionis.

quaecumque suos plenarios ac debitos ef-
fectus sortiri cupientes, dilecto filio nostro
Vitellotio, S. Mariae in Via-Lata diacono
cardinali Vitellio nuncupato, nostro ac
eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae cam-
erario, per apostolica scripta mandamus
quatenus, in virtute sanctae obedientiae,
ipse, etiam ultra ordinariam sui camera-
riatus officii facultatem, per se vel alium seu
alios, literas praedictas ac in eis contenta
quaecumque, ubi et quando opus fuerit,
solemniter publicans, faciat auctoritate no-
stra executioni debitae demandari, illaque
firmiter et inconcusse observari. Non per-
mittens Sedem et Cameraam praefatas ac
pro eis agentes quoscumque, contra litera-
rum earumdem tenorem, indebite mole-
stari. Contradictores quoslibet et rebelles,
literisque praedictis contravenientes, etiam
contra eos manu regia ac simpliciter et
de plano, ac sine strepitu et figura iudi-
cii, solaque reiveritate inspecta, procedens,
per censuras et poenas ecclesiasticas, ac
etiam pecuniarias, eius arbitrio infligendas,
moderandas et applicandas, omni et qua-
cumque appellatione et reclamazione re-
mota, compescendo.

Derogatio con-
trariorum.

§ 2. Non obstantibus de una et duabus,
non tamen tribus dietis, aliisque constitu-
tionibus et ordinationibus apostolicis ce-
terisque contrariis quibuscumque.

Sola signatura
sufficit.

§ 3. Volumus autem quod praesentis
nostri motus proprii sola signatura, etiam,
si videbitur, absque aliqua illius registra-
tura, sufficiat, et ubique fidem faciat, in
iudicio et extra, quacumque regula seu
constitutione apostolica contraria non ob-
stante.

Placet, motu proprio. I.

PIUS V

PAPA CCXXVII

Anno Domini MDLXVI.

Pius quintus, Alexandrinus, de Ghisileriiis,
frater Michael antea dictus, Ordinis San-
cti Dominici, presbyter cardinalis tituli
S. Mariae supra Minervam, creatus sep-
timo idus ianuarii, coronatus xvi kalen-
das februarii MDLXVI, creavit cardinales XXI;
vixit annos VI, menses III, dies XXIII;
obiit kalendis maii, anno MDLXXII; sepul-
tus fuit in basilica S. Petri; postea a Sixto
quinto ad sacram aedem S. Mariae Maioris,
in sacellum ad Praesepe constructum,
translatus fuit. Vacavit sedes dies XI.

I.

Quod cardinalibus congregationis sanctis-
simae Inquisitionis officiales omnes pa-
reant; et quoscumque pro aliis delictis
carceratos et ad dictum officium Inquisi-
tionis delatos, ad eosdem cardinales re-
mittant, aliorum criminum cognitione
suspensa.

Sanctissimus D. N. D. Pius divina providentia
Papa quintus.

§ 1. Statuit, decrevit¹ ac mandavit, ut
negocia fidei omnibus et singulis aliis
praeferantur, cum fides sit substantia et
fundamentum christianae religionis, om-
nibus et singulis almae Urbis eiusque
districtus gubernatori, senatori, vica-
rio, Camerae Apostolicae auditori et qui-
buscumque aliis legatis, vice-legatis, gu-
bernatoribus provinciarum et terrarum
Suae Sanctitati et sanctae Romanae Ec-
clesiae mediate et immediate subiecta-
rum, ac eorum locatenentibus, officia-
libus, barisellis et aliis ministris, necnon
aliis locorum ordinariis, ceterisque ma-

Omnes offi-
ciales obediant
inquisitor. ge-
neralibus.

¹ Cherub. addit ordinavit (R. T.).

Reges et prin-
cipes faveant
eisdem.

Carcerati pro
aliis causis, si de
haeresi inquisi-
tantur, trans-
mittantur ad in-
quisitores.

gistratibus et officialibus ac cuiusvis con-
ditionis et status hominibus, in omnibus
et singulis terris, oppidis et civitatibus ac
in tota republica christiana existentibus,
sub excommunicationis latae sententiae,
ac indignationis Suae Sanctitatis et aliis
arbitrio Suae Sanctitatis et illustrissimo-
rum et reverendissimorum dominorum
cardinalium inquisitorum generalium im-
ponendis et exequendis poenis, ut eisdem
cardinalibus inquisitoribus, ac eorum
praeceptis et mandatis, in quibuscumque
officium sanctae Inquisitionis concernen-
tibus, pareant et obediant.

§ 2. Reges vero, duces, comites, baro-
nes et quosvis alios principes saeculares
in Dei nomine rogavit ut eisdem cardi-
nalibus inquisitoribus eorumque officia-
libus faveant, auxiliumque praebeant et
a suis magistratibus subditis auxilium
praeberi faciant in negotiis ad dictum of-
ficium spectantibus.

§ 3. Necnon carceratos quoscumque,
pro quibusvis delictis et debitis, etiam
atrocibus, apud dictum Inquisitionis offi-
cium quomodolibet delatos vel denuncia-
tos, suspensa aliorum criminum inferio-
rum cognitione, ad eosdem cardinales et
Inquisitionis carceres, ibidemque ad cri-
minis haeresis totaliter cognitionem et
expeditionem retinendos, et postea ad eos-
dem officiales, pro aliorum criminum ex-
peditione, remittendos, sine mora trans-
mittant.

II.

Quod beneficia curata in alma Urbe eius-
que districtu, praevio examine cardi-
nalis vicarii Romani Pontificis, con-
ferantur.

Pius Papa V, motu proprio, etc.

§ 1. Cupientes ut beneficia ecclesiastica
curam animarum habentia, maxime in

hac alma Urbe nostra, quae totius mundi
caput existit, et a qua ceterae exemplum
capere debent, personis dignis et habili-
bus, quae in loco residere, ac curam per
se ipsos exercere valeant, iuxta sacrorum
canonum decreta, ac examinatis et ad ea
obtinenda idoneis et habilibus per exa-
minatores ad id, iuxta novissime oecume-
nici Concilii Tridentini decreta, deputatos,
reperitis et approbatis, conferantur.

Ut beneficia
ecclesiasti. cu-
rata in Urbe et
obus districtu
idoneis perso-
nis conferan-
tur.

§ 2. Tenore praesentium statuimus
atque decernimus quod, occurrente vaca-
tione, tam per obitum quam per resigna-
tionem aut alias quomodolibet, benefi-
ciorum ecclesiasticorum curam, ut prae-
fertur, animarum habentium, in eadem
Urbe nostra eiusque districtu, nulli de
eisdem provideatur, aut illa conferantur,
aut ad ea instituantur, eligantur, aut alias
quovis modo disponatur de eis, per quos-
vis ordinarios collatores, etiam sanctae
Romanae Ecclesiae cardinales, ad quos,
etiam ratione titularum suorum, collatio,
institutio aut quaevis alia dispositio spe-
ctat et pertinet, nisi is, cui provisio, col-
latio, institutio, electio aut quaelibet alia
dispositio in personam illius facienda sit,
per dilectum filium nostrum Iacobum, ti-
tuli Sanctae Mariae in Cosmedin presby-
terum cardinalem, de Sabellis nuncupa-
tum, nostrum in dicta alma Urbe eiusque
districtu vicarium generalem, praevio exa-
mine, per examinatores ad hoc deputatos
idoneus et habilis reperitus et approbatus
fuerit.

Statuit hic
Pontifex quod
personae, qui-
bus beneficia
curata confe-
randa sunt, ab
eius vicario ex-
aminantur et
approbentur.

§ 3. Provisiones, collationes, institutio-
nes et quasvis alias dispositiones aliter
factas quibusvis personis, nullas, invali-
das, nulliusque roboris vel momenti, ac
nullum titulum, etiam coloratum, possi-
dendi eis tribuere, sed beneficia praefata
adhuc, ut praefertur, vacare, et per nos
vel alios, ad quos illorum collatio spectat,
personis dignis et habilibus conferri, et
de eis disponi posse. Non obstantibus pro-

Collationesque
aliter factae
nullae sint